

Jaarverslag 2016

Stichting
Pensioenfonds
Tandartsen en
Tandarts-specialisten

Stichting Pensioenfonds
Tandartsen en Tandarts-specialisten
Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon: 088 - 116 3017
E-mail: infofonds@spt.nl
Website: www.spt.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41179456

Verslag over het boekjaar 2016

Inhoud

	Pagina
Voorwoord voorzitter	5
Karakteristieken van het pensioenfonds	
Profiel en missie	7
Personalia per 31 december 2016	9
Meerjarenoverzicht	13
Bestuursverslag	
Hoofdpijnen	15
Beleid	15
Samenvatting actuariel verslag	24
Beleggingen	29
Risicoparagraaf	35
Toekomstparagraaf	41
Raad van Toezicht	
Verslag en verantwoording van de Raad van toezicht SPT over het jaar 2016	43
Verantwoordingsorgaan	
Oordeel Verantwoordingsorgaan SPT over het jaar 2016	51
Reactie bestuur	54
Jaarrekening	
Balans per 31 december	56
Staat van baten en lasten	58
Kasstroomoverzicht	59
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	60
Toelichting op de balans per 31 december	63
Gebeurtenissen na balansdatum	66
Toelichting op de staat van baten en lasten	67
Resultaatbestemming	70
Risicoparagraaf	71

Pagina**Overige gegevens**

Actuariële verklaring	81
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83

Bijlagen

Begrippenlijst	91
----------------	----

Voorwoord voorzitter

Het voorwoord in het jaarverslag over 2015 begon met de trieste mededeling van het overlijden van onze voorzitter Stan Hoovers in januari 2016 nu ruim een jaar geleden. Stan was vanaf januari 2012 voorzitter van SPT. Het bestuur denkt met grote warmte aan de betrokkenheid en inzet van Stan gedurende die tijd. Sinds het overlijden van Stan heeft ondergetekende als waarnemend voorzitter gefungeerd.

Omdat begin 2016 ons medebestuurslid Sako Zeverijn plotseling ernstig ziek werd bleek op dat moment hoe kwetsbaar een klein bestuur is.

In overleg met de beroepspensioenvereniging (BPVT) is medio 2016 Fokko Covers toegetreden tot het bestuur om, zo nodig, de taken van Sako over te kunnen nemen. Doordat Sako, dankzij een bijzonder verheugend herstel, normaal kon blijven functioneren is het bestuur in 2016 nooit onderbezet geweest. Het herstel van Sako is voor het bestuur reden genoeg om de BPVT te verzoeken om zijn herbenoeming per 1 juli aanstaande.

Helaas heeft Rik Albrecht besloten om per 1 april 2017 het bestuur te verlaten. Diens taken zijn overgenomen door Fokko Covers, zodat momenteel alleen de functie van voorzitter niet blijvend is ingevuld. Eind 2016 is overleg opgestart met de BPVT om in de vacature van "voorzitter SPT" te voorzien. Op het moment van schrijven van dit voorwoord loopt die procedure nog.

Het bestuur heeft in 2016 geconstateerd dat er bij de diverse fondsorganen en de BPVT verschillen van inzicht bestaan over de rol en taakinvulling van de betrokken organen. Met behulp van externe partijen is geprobeerd om hier meer duidelijkheid over te krijgen. Dit proces was eind 2016 nog niet afgerond.

De Nederlandsche Bank heeft in 2016 aangegeven dat alle pensioenfonds in Nederland een zogenaamde Systematische Integriteits Risico Analyse (SIRA) moesten uitvoeren met als doel om integriteitsrisico's, waaronder belangenverstrengeling beter en meer systematisch in kaart te brengen.

Het uitvoeren van de SIRA was voor SPT aanleiding om het integrale risicomanagementbeleid (financieel en niet-financieel) opnieuw vorm te geven. Onderdeel daarvan is een nieuwe "principle based" gedragscode. In het bestuursverslag leest u hier meer over.

Het beleggingsresultaat van SPT over 2016 kwam uit op 8,4%, 0,7% boven de benchmark.

Mede daardoor is de actuele dekkingsgraad het afgelopen jaar met bijna 3% gestegen tot 109,7%. Deze verbetering zal pas in 2017 doorwerken in de beleidsdekkingsgraad.

Het bestuur is van mening dat SPT zeker in vergelijking met vele andere pensioenfonds goed gepresteerd heeft. Helaas heeft de dekkingsgraad nog niet het niveau van 110% bereikt waarop het mogelijk wordt om tot toeslagverlening over te gaan.

In het jaarverslag leest u alles over de financiële performance van SPT.

Zoals ieder jaar heeft SPT in 2016 weer een toekomstanalyse gedaan waaruit opnieuw blijkt dat een pensioenfonds als SPT nog steeds een goede uitvoeringsvorm is om de belangen van de deelnemers optimaal te dienen (relatief lage kosten per deelnemer en uitzicht op verhoging van de pensioenen en pensioenaanspraken).

De toekomstanalyse vindt u op de website van SPT en ik nodig u graag uit om dit document wat uitgebreider te bekijken (www.spt.nl).
Op de website treft u trouwens veel meer informatie aan over uw pensioen bij SPT.

Het fonds heeft een uitdagend jaar achter de rug: ondanks het herstel van de financiële positie, blijft de bestuursstructuur alle aandacht vragen. Voor het voortbestaan van het fonds is het belangrijk dat betrokken partijen in 2017 overeenstemming bereiken over de invulling van de respectievelijke taken en verantwoordelijkheden.

Meilof Snijder
voorzitter a.i. SPT

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel en missie

Profiel

De Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten (SPT) is statutair gevestigd in Utrecht. SPT is een beroepspensioenfonds. Sinds 1 januari 1997 worden geen pensioenaanspraken opgebouwd en worden geen bijdragen gestort. De minister van SZW heeft de verplichtstelling van SPT met ingang van 4 augustus 2010 ambtshalve ingetrokken.

Missie

Uitzicht op gemiddeld 1,15% verhoging per jaar op lange termijn.¹⁾

Visie

- Verhoging van de pensioenen is voor deelnemers van belang voor behoud van koopkracht. De hoogte en ontwikkeling van inflatie is echter niet te voorspellen en SPT kan zich hiertegen niet aantoonbaar effectief indekken. De mate waarin de verhoging gelijke tred houdt met de inflatie is een risico voor de deelnemer.
- Bij evenwichtige belangenafweging is het pensioenresultaat (= koopkracht) per geboortegaargroep een factor van betekenis, maar de hoogte en het risico van het pensioenresultaat (per geboortegaar groep) is voor SPT geen doel op zich.
- Solidariteit moet gebaseerd zijn op collectiviteit, reciprociteit en schaalvoordelen waar in beginsel alle deelnemers van kunnen profiteren. Dat is delen van beleggingsrisico, langlevensrisico en kosten. Van te voren staat niet vast wie in welke mate profiteert. SPT is er niet om inkomenspolitiek te voeren waarbij van te voren vaststaat wie profiteert en wie subsidieert.
- Grote en kleine pensioenen zijn even belangrijk.
- Een bestuur bestaande uit tandartsen en pensioenprofessionals biedt de ideale mix van communicatie met de deelnemers en deskundigheid.
- Lage vermogensbeheerkosten verhogen het rendement.
- Beleggingsrisico wordt gemiddeld op lange termijn beloond; renterisico niet.
- Beleggingsrendement moet op een maatschappelijk verantwoorde manier behaald worden.
- Een gesloten pensioenfonds kan zich relatief weinig risico veroorloven.

Strategie

- SPT stuurt op de samenstelling van de beleggingsmix en het risico zoals gemeten door het vereist eigen vermogen om de gewenste toeslag mogelijk te maken zoals uiteengezet in de Investment Policy Statement. SPT stuurt niet op de hoogte en het risico van het pensioenresultaat.
- SPT kort bij een slechte financiële positie, indien nodig, de pensioenen in vijf jaar.
- SPT communiceert direct en helder over kansen en risico's door bijvoorbeeld de hoogte en het risico van het pensioenresultaat per geboortegaargroep.

1) Op basis van de ALM-aannames van 2013-2014 was de verwachte verhoging 0,85%. Op basis van de recente aannames (afkomstig uit de haalbaarheidstoets en met marktrente, zonder UFR) is de verwachte verhoging 1,15% bij een ongewijzigd beleid (IPS december 2016). Afhankelijk van het beleggingsresultaat kan het nog jaren duren voordat de dekkingsgraad van SPT hoog genoeg is om de pensioenen te kunnen verhogen. Meer hierover in de risicoparagraaf op pagina 35.

- SPT heeft een focus op kostenbeheersing.
- Om vertrouwen bij de deelnemers te creëren dat hun belangen evenwichtig worden afgewogen, heeft SPT een bestuur bestaande uit tandartsen en pensioenprofessionals.

IPS

Het beleggingsbeleid van SPT is vastgelegd in de Investment Policy Statement (IPS), die integraal onderdeel vormt van de ABTN van het fonds. Van tijd tot tijd wordt de IPS aangepast om er voor te zorgen dat de IPS aansluit bij de ontwikkelingen van de wet- en regelgeving en eventuele aanpassingen van het beleggingsbeleid. In het verslagjaar is de IPS uit 2014 geactualiseerd. Het beleggingsbeleid zelf blijft ongewijzigd. Het merendeel van de wijzigingen betreft wijzigingen en uitwerkingen die niet van invloed zijn op het oorspronkelijke beleggingsbeleid.

De belangrijkste aanpassingen zijn:

- Het consistent maken van de IPS met de overige fondsdocumenten.
- Invulling geven aan aanbevelingen van de certificerend actuaire naar aanleiding van het jaarverslag 2015.
- Invulling geven aan ontwikkelingen van wet- en regelgeving (onder meer FTK) en door de toezichthouder geformuleerde best practices.

Personalia per 31 december 2016

Bestuur

Dhr. M. Snijder, tandarts (1949)	voorzitter a.i. (m.i.v. 12 januari 2016), secretaris en lid dagelijks bestuur
Dhr. drs. W.S. Zeverijn MBA (1957)	vice-voorzitter en lid dagelijks bestuur
Dhr. drs. F.F. Albrecht, CFA, CPE (1970)	bestuurslid (afgetreden per 1 april 2017)
Dhr. ir. F.J.C. Covers (1958)	bestuurslid (m.i.v. 1 juli 2016)

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende samenstelling:

Dhr. G. Vermeulen, tandarts (1957)	voorzitter verantwoordingsorgaan
Dhr. J. de Jonge, tandarts (1940)	secretaris verantwoordingsorgaan (tot 1 juli 2016)
Dhr. D.H.J.M. Ypkemeule, tandarts (1947)	lid verantwoordingsorgaan (m.i.v. 1 juli 2016)
Dhr. E.R. Brink, tandarts (1942)	lid verantwoordingsorgaan
Dhr. P.F.A.C. Czaikowsky, tandarts (1944)	lid verantwoordingsorgaan

Raad van Toezicht

Dhr. drs. G.E. van de Kuilen (1964)	voorzitter
Mw. mr. J.L. Verhulst (1971)	
Dhr. D. Wenting AAG RBA (1944)	

Certificerend actuaris

Dhr. R.H. Sprenkels AAG
Sprenkels & Verschuren B.V., Amsterdam

Accountant

Dhr. drs. R.E.J. Pluymakers RA
Ernst & Young Accountants LLP, Maastricht

Compliance officer

Mw. mr. E. Hoving
Compliance & Advisory B.V.,
Santpoort-Zuid

Risk Manager

Dhr. mr. drs. R.J.T. Ory
Ory Compliance B.V., Amsterdam

Bestuursondersteuning en administratie

AZL N.V., Heerlen
Bestuurssecretaris:
Actuarieel adviseur:

Dhr. drs. A. Oudelaar
Mw. Ir. S.M.L. de Groot-de Vries AAG

Lombard Odier Asset Management
(Europe) Limited, Netherlands Branch
Hoofd vermogensbeheer:

Dhr. drs. G.R. Jansen

Nevenfuncties van bestuursleden

Onderstaand is een overzicht van nevenfuncties met een structureel karakter op 31 december 2016.

Dhr. M. Snijder	• Voorzitter raad van advies van zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid
Dhr. drs. W.S. Zeverijn MBA	• Voorzitter Stichting Pensioenfonds F. Van Lanschot • Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Robeco • Lid raad van toezicht Stichting Bedrijfspensioenfonds voor Medewerkers in het Notariaat • Lid raad van advies IIR
Dhr. drs. F.F. Albrecht, CFA, CPE	• Voorzitter beleggingscommissie Stichting Pensioenfonds OWASE • Lid raad van toezicht Achmea Realty funds
Dhr. Ir. F.J.C. Covers	• Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Robeco • Lid Visitatiecommissie Pensioenfonds Equens • Lid Visitatiecommissie Pensioenfonds Nedlloyd • Vice-voorzitter Kring van Pensioenspecialisten (KPS)

Daarnaast ontplooiën de bestuursleden andere activiteiten met een incidenteel karakter binnen en buiten de pensioensector en/of de tandartssector zoals vrijwilligerswerk en kennisdeling

Nevenfuncties raad van toezicht

Dhr. drs. G.E. van de Kuilen	• Eigenaar Cavani Analyse & Advies • Lid bestuur Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf • Lid bestuur Pensioenfonds Eriks • Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken • Lid raad van toezicht Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Zoetwarenindustrie • Lid beleggingscommissie Pensioenfonds Arcadis • Lid van visitatiecommissies voor de volgende pensioenfonds: McCain, Transavia Vliegers, Transavia Grond & Cabine, ING CDC Fonds, NN CDC Fonds, Wolters Kluwer Nederland, Ahold, Yara, Total en Xerox • Lid raad van commissarissen en voorzitter Audit & Riskcommissie NV Schade • Docent en lid van de begeleidingsgroep Governance voor SPO • Penningmeester Stichting Perseus
Mw. mr. J.L. Verhulst	• Eigenaar PUIK Pensioenadvies • Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP) • Lid pensioencommissie De Nationale APF • Jurist bij Stichting Pensioenfonds Medewerkers Apotheken • Jurist bij Stichting Notarieel Pensioenfonds • Lid van visitatiecommissies voor Pensioenfonds Wolters Kluwer Nederland en Pensioenfonds Henkel • Penningmeester St. Anne van der Lugtfonds
Dhr. D. Wenting AAG RBA	• Lid raad van toezicht bedrijfstakpensioenfonds Levensmiddelen • Lid raad van toezicht bedrijfstakpensioenfonds Woningcorporaties • Lid/voorzitter van visitatiecommissies bij de volgende pensioenfonds: Douwe Egberts, Eriks, Heineken, Hewitt, Telegraaf, VNU, Huisartsen en Beroepspensioenfonds Fysiotherapeuten • Lid van de beleggingsadviescommissie bedrijfstakpensioenfonds Horeca & Catering • Bestuurslid Pensioenstichting Van Lunen • Lid pensioencommissie ouderenorganisatie Unie KBO • Voorzitter klankbordgroep VITP

Meerjarenoverzicht

	2016	2015	2014	2013	2012
Personen (aantallen)					
niet-ingegaan pensioen	2.851	3.127	3.404	3.716	4.115
ingegaan pensioen	4.125	3.921	3.711	3.496	3.282
	6.976	7.048	7.115	7.212	7.397
Beleggingen voor risico pensioenfonds (%)					
Zakelijke waarden	22,0%	21,2%	22,0%	23,8%	25,4%
Onroerende zaken	1,0%	0,9%	0,1%	0,1%	0,0%
Vastrentende waarden	63,2%	67,3%	65,4%	68,5%	59,8%
Derivaten	3,8%	0,8%	12,5%	7,6%	14,8%
Overige beleggingen	10,0%	9,8%			
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Financiële gegevens (x € 1000)					
Beleggingen					
Belegd vermogen	1.918.055	1.792.577	1.888.451	1.567.309	1.598.427
Beleggingsopbrengsten	152.674	4.029	374.198	28.380	173.780
Rendement portefeuille	8,4%	0,2%	24,1%	2,1%	12,1%
Rendement benchmark	7,7%	-0,1%	24,2%	1,8%	11,3%
Reserves	172.699	117.447	173.210	62.612	-6.270
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.773.165	1.739.949	1.740.328	1.533.198	1.626.311
Pensioenuitkeringen	62.007	58.510	55.043	51.004	48.429
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.839	1.663	1.427	1.607	1.577

	2016	2015	2014	2013	2012
Dekkingsgraad (%)					
Actuele dekkingsgraad ¹⁾	109,7%	106,8%	110,0%	104,1%	99,6%
Marktdekkingsgraad ²⁾	108,7%	105,7%	104,1%	103,9%	96,6%
Vereiste dekkingsgraad	108,5%	109,0%	106,4%	107,0%	106,4%
Beleidsdekkingsgraad	106,8%	107,7%	107,5%		

1) De dekkingsgraad waarbij de verplichtingen gebaseerd zijn op de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur.

2) Dit is de dekkingsgraad waarbij wordt uitgegaan van de ongemiddelde rentetermijnstructuur exclusief UFR-methodiek.

Bestuursverslag

Hoofdlijnen

Door het onverwachte overlijden van de heer Hoovers heeft de heer Snijder de voorzitterstaken ad interim overgenomen sinds 12 januari 2016. Hij blijft daarnaast zijn andere taken voor SPT uitvoeren. In het verslagjaar is de benoeming per 1 juli 2016 van de heer Covers als nieuw bestuurslid goedgekeurd door DNB. De heer Covers vervult het voorzitterschap van de uitbestedingscommissie en is tevens lid van de beleggingscommissie.

In het verslagjaar is veel aandacht besteed aan het opnieuw opzetten en inrichten van het integriteitsgebouw. Dit heeft geleid tot het aanpassen van het integriteitsbeleid, de gedragscode, de incidenten- en klokkenluiderregeling. Om meer gevoel te krijgen bij de aanpassingen en een cultuur van ethiek en waarde te creëren heeft op 5 oktober 2016 een studiedag plaatsgevonden met alle fondsorganen onder begeleiding van de compliance officer.

Voortbordurend op hetgeen in 2015 is opgestart ten aanzien van een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) heeft SPT deze analyse verder vormgegeven en geïmplementeerd in de bedrijfsvoering. Daar de SIRA alleen ingaat op de (niet-financiële) integriteitsrisico's heeft SPT gekozen voor een brede aanpak en een Risk Self Assessment (RSA) opgezet. Beide risicobeheersingsmethodieken worden jaarlijks cyclisch doorlopen volgens een aantal stappen zoals beschreven in het risicomanagementbeleidsplan.

Gedurende het verslagjaar heeft er regelmatig overleg plaatsgevonden met het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en de BPVT. Naast de twee reguliere vergaderingen vond in het vierde kwartaal ook een sessie plaats, waaraan zowel het bestuur, de raad van toezicht als het verantwoordingsorgaan hebben deelgenomen. Hierbij is ingegaan op het aangepaste integriteitsgebouw.

In het verslagjaar is besloten dat SPT wederom lid wordt van de Pensioenfederatie per 1 januari 2017.

Het bestuur hecht er aan een strategische planning (hieronder uitgewerkt in missie, visie en strategie) vast te leggen zodat voor de deelnemers en andere betrokkenen duidelijk is vanuit welk kader SPT handelt en wat men van SPT kan verwachten. Tevens schrijft de Code Pensioenfonds voor dat het bestuur de missie, visie en strategie opstelt. De missie, visie en strategie (MVS), die in 2015 was opgesteld, is in 2016 geactualiseerd.

Beleid

Toekomstanalyse

In december 2016 heeft SPT de toekomstanalyse geüpdatet. Het bestuur constateert dat het (beroeps)-pensioenfonds nog steeds een goede uitvoeringsvorm is om, gegeven de strategie, de missie te verwezenlijken. SPT zal de komende vijf tot tien jaar niet in een situatie komen die zou leiden tot een liquidatie of een noodzakelijke omvorming van het fonds. Echter, SPT is zich bewust van het feit dat de levensduur van het fonds eindig is.

Toeslagen

Het toeslagbeleid is in het verslagjaar geactualiseerd. Hierbij is vooral aandacht besteed aan een heldere en duidelijke formulering. Verder is de mogelijkheid toegevoegd om gemiste toeslagen uit het verleden te kunnen inhalen vanaf 2015.

De missie van SPT is om deelnemers uitzicht te bieden op gemiddeld 1,15% verhoging van de pensioenen per jaar op lange termijn. Verhoging is voorwaardelijk; er is geen recht op verhoging. SPT neemt hierover elk jaar een besluit mede op basis van wettelijke regels.

Verhoging is afhankelijk van de financiële positie. SPT verhoogt de pensioenen alleen als er genoeg reserves zijn en de financiële positie dus goed genoeg is. Daarbij moet SPT rekening houden met de wettelijke regels die per 1 januari 2015 zijn vastgelegd. Daarin staat onder meer dat een pensioenfonds de pensioenen pas mag verhogen als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. SPT had op peildatum 30 september 2016 een beleidsdekkingsgraad van 106,6%. Het bestuur heeft in 2016 geen verhoging toegekend.

Integriteitsgebouw

SPT heeft in het verslagjaar het integriteitsgebouw geactualiseerd ¹⁾. Alle onderdelen van de compliance functie en het integriteitsbeleid staan hierin beschreven. SPT stelt zich ten doel om ervoor te zorgen dat wet- en regelgeving en ook interne regels en procedures worden nageleefd door het creëren van een cultuur van ethiek. In het integriteitsbeleid zijn onder meer de diverse integriteitsrisico's en de maatregelen die deze risico's beperken beschreven. Belangrijke beheersingsmiddelen zijn de gedragscode, de incidentenregeling en klokkenluidersregeling van het fonds. Daarnaast is een Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) opgesteld. Deze wordt periodiek geactualiseerd.

Ter voorkoming van mogelijke verstrengeling van belangen en van misbruik of oneigenlijk gebruik van de bij SPT aanwezige informatie, dienen de leden van de organen van het fonds jaarlijks te verklaren dat zij met de gedragscode bekend zijn en hem naleven. Het bestuur heeft een externe compliance-officer benoemd aan wie bepaalde, in de gedragscode nader omschreven, handelingen moeten worden gemeld. De compliance-officer doet viermaal per jaar aan het bestuur verslag van zijn werkzaamheden en bevindingen.

In de incidentenregeling zijn de procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang met en vastlegging van incidenten vastgelegd. Incidenten dienen bij DNB te worden gemeld.

Kosten

Een belangrijk thema voor het bestuur is een goede beheersing van de kosten. In 2015 zijn stappen gezet in het reduceren van de kosten ten aanzien van het vermogensbeheer. De vermogensbeheerkosten zijn in 2016 verder gedaald. De pensioenbeheerkosten zijn het afgelopen jaar gestegen. Opleidingskosten namen toe doordat SPT heeft geïnvesteerd in het kennisniveau van de bestuursleden. Daarnaast zijn de toezichtkosten (DNB en AFM) toegenomen. Verder kwamen de accountantskosten hoger uit vanwege de controle werkzaamheden bij de transitie van het vermogensbeheer in 2015. Tenslotte is geïnvesteerd in communicatie met de deelnemers door het houden van een webcast bij de Algemene vergadering van deelnemers.

¹⁾ Integriteitsgebouw, Integriteitsbeleid, Incidentenregeling, klokkenluidersregeling en gedragscode zijn vastgesteld op 21 juni 2016.

Kosten van het pensioenbeheer (x € 1.000) bestaan uit:

	2016	2015
– Bestuurskosten	484	436
– Advieskosten	1.244	1.130
– Toezichtkosten	111	97
Totaal	1.839	1.663

De uitvoeringskosten voor pensioenbeheer zijn in het verslagjaar hoger dan in 2015. De voornaamste oorzaak is dat meer kosten gemaakt zijn voor opleiding, betere invulling van de compliance-functie en juridisch advies. Het juridisch advies had betrekking op de discussie met de BPVT over de governance.

Opleiding en deskundigheid

De bestuursleden hebben gedurende 2016 deelgenomen aan diverse congressen, seminars en kennissessies.

Risicomanagement

In het verslagjaar is het risicomanagementbeleidsplan geactualiseerd. Dit risicomanagementbeleidsplan omschrijft het beleid dat SPT voert om haar risico's te managen. Naast begripsbepaling is met dit beleid kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement bij SPT. Het fonds heeft risicogebieden geïdentificeerd en deze toebedeeld aan bestuursleden. Er is een RSA opgesteld en deze wordt periodiek geactualiseerd. SPT heeft in 2016 een extern onafhankelijke riskmanager aangesteld.

Eens per kwartaal wordt door de riskmanager op basis van bestaande rapportages en overige signalen bij het bestuur uitgevraagd welke risico's van belang zijn voor SPT. Van de beschreven risico's wordt op basis van de kans dat dit risico optreedt en de impact die het optreden van het risico tot gevolg heeft, een bruto score bepaald. Vervolgens worden de bestaande beheersmaatregelen gedefinieerd. Op basis van de reeds geïmplementeerde beheersmaatregelen wordt de netto score van het betreffende risico bepaald. Indien deze score hoger is dan de risicobereidheid van SPT worden aanvullende maatregelen getroffen. Het gehele proces heeft geleid tot een groter bewustzijn van risico's.

Communicatie

SPT heeft bij de Algemene vergadering van deelnemers in juni 2016 voor het eerst gewerkt met een webcast. Het fonds wil hiermee de betrokkenheid van de deelnemers bij het fonds vergroten. In het verslagjaar heeft SPT een beleidssessie gehouden om het communicatiebeleid te herijken. Het doel is te komen tot een nieuw communicatiebeleidsplan waarlangs het fonds de komende jaren met de deelnemers communiceert.

Fondsspecifieke ontwikkelingen

De vermogenspositie van SPT was eind eerste kwartaal 2015 zodanig dat SPT een herstelplan heeft ingediend bij DNB. In 2016 heeft SPT het herstelplan geactualiseerd. SPT heeft in het verslagjaar geen aanvullende maatregelen hoeven nemen.

Financiële positie van SPT

De voorziening pensioenverplichtingen van SPT is ultimo 2016 gebaseerd op de Prognosetafel 2016 van het Actuarieel Genootschap en de ervaringssterfte SPT 2016 die eind 2016 is vastgesteld. De voorziening pensioenverplichtingen is ultimo 2016 vastgesteld op € 1.773 miljoen. De reserves bedragen € 173 miljoen positief, hetgeen resulteert in een actuele dekkingsgraad van 109,7%. De beleidsdekkingsgraad bedraagt 106,8%.

Voor het pensioenfonds zijn een viertal dekkingsgraaddefinities relevant:

1. De dekkingsgraad op basis van marktrente (zonder UFR) bedraagt op 31 december 2016 108,7%. Deze dekkingsgraad wordt gebruikt voor de sturing en toetsing van het renteafdekkingsbeleid.
2. De actuele dekkingsgraad. Deze dekkingsgraad wordt berekend met behulp van de rentetermijnstructuur van DNB waar de marktrente en de UFR in verwerkt is. Deze bedroeg op 31 december 2016 109,7%.
3. De beleidsdekkingsgraad: Dit is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. Pensioenfondsen moeten beslissingen zoals verhoging of korting baseren op de beleidsdekkingsgraad. Deze bedroeg op 31 december 2016 106,8%.
4. De reële dekkingsgraad: De reële dekkingsgraad wordt berekend als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de beleidsdekkingsgraad voor volledige toeslagverlening volgens inflatiematrix. De reële dekkingsgraad per 31 december 2016 is 88,5%.

Het minimaal vereist eigen vermogen (dekkingsgraad) bedraagt 104,0%. Het vereist eigen vermogen (dekkingsgraad) bedraagt 108,5%. Aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad is er eind 2016 sprake van een herstelplan.

Begin 2016 heeft het bestuur besloten om een herijking van de kostenvoorziening te koppelen aan het moment dat het Actuarieel Genootschap de nieuwe prognosetafels publiceert of op een eerder moment indien zich materiële wijzigingen voordoen. In het verslagjaar is een nieuwe prognosetafel gepubliceerd. Eind 2016 is onderzocht of de kostenvoorziening vanaf 2017 nog toereikend is om alle toekomstige uitvoeringskosten te dekken. Dit heeft geleid tot een stijging van de kostenvoorziening (2,8% van de technische voorziening ultimo 2015 naar 3,2% ultimo 2016).

Het resultaat op sterfte is in 2016 positief. De huidige fondsspecifieke ervaringssterfte is ultimo 2016 vastgesteld. Het resultaat op langlevens is positief.

Uitvoeringskosten

Er wordt onderscheid gemaakt in de kosten van het pensioenbeheer en de kosten van het vermogensbeheer.

	2016	2015
Pensioenbeheer		
[a] Kosten in euro per deelnemer	€ 443	€ 421
[a2] Kosten in euro per deelnemer volgens definitie SPT	€ 264	€ 236
[a3] Kosten in % van het belegd vermogen	0,11%	0,09%
Vermogensbeheer		
[b] Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,13%	0,17%
[c] Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,02%	0,08%

Kosten van het pensioenbeheer (zie categorie a) bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten, advieskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 1,839 miljoen. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden [a]. Aanvullend hierop is ook weergegeven wat de kosten zijn als de gewezen deelnemers worden meegeteld [a2]. Tevens zijn de kosten als % van het belegd vermogen opgenomen [a3].

Daarbij zijn de volgende conclusies getrokken:

- De komende jaren zijn er voldoende deelnemers om de kosten efficiënt om te kunnen slaan.
- De kosten per deelnemer zullen stijgen, maar de komende jaren niet op een niveau dat de kans op toeslagverlening wezenlijk wordt aangetast.

Ten aanzien van de hoogte van kosten baseert het bestuur van SPT zijn oordeel op de toekomstanalyse, waarin een aantal relevante grootheden zijn vastgelegd. De toekomstanalyse bevat triggers waarmee beoordeeld wordt of zelfstandige uitvoering van het fonds nog kostenefficiënt is.

In dit verband zijn twee grootheden relevant, namelijk 1) de uitvoeringskosten per deelnemer en 2) de relatieve uitvoeringskosten (de uitvoeringskosten als percentage van de voorziening exclusief de kostenvoorziening).

De uitvoeringskosten in 2016 per deelnemer bedroegen € 264. Dat bedrag is weliswaar hoger dan de € 224 in de toekomstanalyse (2016), maar aanzienlijk lager dan de grens die door het bestuur als kostenefficiënt wordt beschouwd, namelijk € 350.

De relatieve uitvoeringskosten bedroegen 0,11%; ook de toekomstvisie (2016) ging uit van 0,11%. In de toekomstanalyse wordt de grens van kostenefficiëntie gesteld op 0,25%. De relatieve kosten blijven ruim beneden deze norm.

De kosten voor vermogensbeheer zijn in 2016 belangrijk gedaald ten opzichte van 2015. Dit is in lijn met de doelen van het bestuur om het vermogensbeheer te vereenvoudigen en de beheerkosten te verlagen.

Kosten van het vermogensbeheer (zie b en c) kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt, waaronder de beheervergoeding aan de vermogensbeheerder(s), het bewaarloon, kosten van ondersteuning bij het vermogensbeheer, kosten accountant betreffende het vermogensbeheer en kosten met betrekking tot de beleggingsadministratie. Dit betreft een bedrag van € 2,394 miljoen (exclusief afrekeningen en ramingen m.b.t. voorgaande boekjaren), uitgesplitst in directe kosten van € 2,105 miljoen, terug te vinden in de jaarrekening als kosten vermogensbeheer, en € 0,289 miljoen aan kosten verwerkt in de rendementen.

De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht of kosten voor transacties die gedurende het jaar zijn uitgevoerd. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de eerste categorie en zijn geschat op € 0,316 miljoen. De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa € 2,710 miljoen.

In de onderstaande tabel zijn de kosten verder uitgesplitst naar de verschillende beleggingscategorieën en overige kosten.

Categorie	Totaal beheerfee en transactiekosten (x € 1.000)	Totaal beheerfee en transactiekosten (x € 1.000)
	2016	2015
Aandelen	256	301
Vastrentende waarden	671	2.072
Vastgoed	11	5
	938	2.378
Kosten overlay beleggingen	689	1.174
Bewaarloon	192	56
Kosten beheer en overig	891	1.182
	1.772	2.412
	2.710	4.790

Uitbesteding

Een belangrijk aandachtspunt van de uitbestedingscommissie is de kostenbeheersing en -verantwoording ten aanzien van de pensioenbeheerkosten. Het bestuur heeft de ISAE 3402 rapportages van de uitvoerders (AZL, NN IP, Lombard Odier, Cardano en Kasbank) bestudeerd. Uit de rapportages zijn geen wezenlijke tekortkomingen in de uitvoering naar voren gekomen.

Communicatiebeleid

SPT beschikt over een communicatiebeleidsplan, waarin de hoofdlijnen van het voorlichtingsbeleid zijn beschreven en waarin aangegeven wordt op welke wijze het fonds aan zijn (wettelijke) communicatieverplichtingen voldoet. In het verslagjaar heeft het fonds onder meer de volgende communicatieactiviteiten uitgevoerd:

- een verkorte versie van het jaarverslag 2015 is aan alle deelnemers verstuurd, zowel de verkorte versie als de volledige versie zijn gepubliceerd op de website;
- het UPO per 1-1-2016 voor de arbeidsongeschikten is in juni 2016 verzonden;
- in november 2016 is het UPO 2015 verzonden aan de pensioengerechtigden;
- in maart, juli en november 2016 is een digitale nieuwsbrief verzonden aan de deelnemers van SPT;
- maandelijks is de actuele dekkingsgraad van SPT via de website gepubliceerd;
- vragen van deelnemers zijn doorlopend beantwoord via de helpdesk, en
- er zijn diverse nieuwsberichten op de website geplaatst.

De website van SPT wordt gedurende het jaar actueel gehouden. Gekozen is voor een doelgroepgerichte indeling van de website. De kosten voor het verzenden van de informatie aan de deelnemers worden zo veel mogelijk beperkt door de informatie via de website aan te bieden. In het verslagjaar zijn drie digitale nieuwsbrieven verzonden. Daarnaast is incidenteel gebruik gemaakt van een e-mailservice om deelnemers te informeren over belangrijke ontwikkelingen bij het fonds. Bij de Algemene vergadering van

deelnemers is in het verslagjaar voor het eerst gewerkt met een webcast. Hierdoor zijn deelnemers in staat gesteld om de vergadering achteraf op de website terug te kijken.

Pensioen 1-2-3 en Pensioenvergelijker

Pensioen 1-2-3 is een nieuw digitaal communicatiemiddel dat iedere pensioenuitvoerder op grond van de Wet pensioencommunicatie vanaf 1 juli 2016 moet gebruiken. Dit document bestaat uit drie lagen. De deelnemer krijgt gelaagde informatie over zijn pensioenregeling. Laag 1 bevat een beknopte weergave van de pensioenregeling. In laag 2 worden de onderdelen uit laag 1 uitgebreider beschreven. Laag 3 bestaat uit documenten die bij de regeling horen, bijvoorbeeld het pensioenreglement. De Pensioen 1-2-3 van SPT is op de website te vinden.

Ook is vanaf 1 juli 2016 voor deelnemers de Pensioenvergelijker beschikbaar. De Pensioenvergelijker is een checklist die de deelnemer helpt om twee regelingen met elkaar te vergelijken. Hoewel het niet wettelijk verplicht is, heeft SPT de pensioenvergelijker al gevuld met informatie over de eigen pensioenregeling. Deze is terug te vinden op de website van het fonds.

Pensioenregister

Vanaf 2016 moeten pensioenuitvoerders vaker gegevens aanleveren bij het Pensioenregister, mijnpensioenoverzicht.nl. Binnen vier maanden moet een collectieve wijziging zichtbaar zijn in het Pensioenregister. Vanaf 1 juli 2016 ververst SPT vier keer per jaar de gegevens voor het Pensioenregister.

Klachten- en geschillenregeling

In 2016 is geen beroep gedaan op de klachten- en geschillenregeling.

Pensioenreglement

Het reglement is gewijzigd per 15 maart 2016 en 1 januari 2017. De wijzigingen betreffen:

- Een aanpassing van de hoog-laagregeling waarmee het mogelijk is om het pensioen te vervroegen en uit te stellen op basis van de normale voorwaarden, maar met de mogelijkheid van een hoog-laag-uitkering.
- De vervroegde pensioeningang is aangepast in verband met de wijziging van de fiscale regels voor vervroegen van pensioen met ingang van 1 juli 2016. Tot deze datum lag de vroegst mogelijk datum van pensionering op 60 jaar zonder dat de dienstbetrekking beëindigd hoeft te worden.
- De mogelijkheid om gemiste toeslagen uit het verleden te kunnen inhalen vanaf 2015 is toegevoegd.
- Een aantal wettelijke aanpassingen.

Het meest actuele pensioenreglement is beschikbaar op de website van SPT.

Governance

Algemene vergadering van deelnemers

Op 21 juni 2016 heeft de Algemene vergadering van deelnemers van SPT plaatsgevonden. In de vergadering heeft het bestuur een toelichting gegeven op het jaarverslag 2015 en de ontwikkelingen die het fonds raken.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vier deelnemers van SPT en doet verslag van zijn bevindingen in dit jaarverslag. Tijdens de Algemene vergadering van deelnemers van 21 juni 2016 is de heer D.H.J.M. Ypkemeule benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan. Hij volgt de heer J. de Jonge met ingang van 1 juli 2016 op.

Raad van toezicht

SPT heeft een raad van toezicht bestaande uit drie onafhankelijke deskundigen. De raad van toezicht doet verslag van zijn bevindingen in dit jaarverslag.

Bestuursvergaderingen

In het verslagjaar hebben maandelijks bestuursvergaderingen plaatsgevonden, met uitzondering van de maanden juli en augustus. Tijdens de bestuursvergaderingen komen onderwerpen aan bod die te maken hebben met onder andere de financiële positie van het fonds, wijzigingen in wet- en regelgeving, beleggingsbeleid, risicomanagement, communicatie, governancebeleid en uitbestedingsbeleid. Het bestuur heeft formeel twee keer vergaderd met het verantwoordingsorgaan, twee keer met de raad van toezicht en één bijeenkomst gehouden met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht samen. Ook met het BPVT-bestuur heeft een tweetal formele vergaderingen plaatsgevonden. Daarnaast is regelmatig op informele wijze overlegd met de verschillende organen over de governance van het fonds en de risicohouding.

Bestuurlijke geschiktheid en evaluatie

SPT beschikt over een geschiktheidsplan en heeft dat in 2016 geactualiseerd. In het eerste kwartaal van 2017 heeft een zelfevaluatie plaatsgevonden onder begeleiding van een externe deskundige (zoals voorgeschreven in de Code Pensioenfondsen).

Naleving wet- en regelgeving

Het afgelopen jaar zijn aan het fonds geen dwangsommen of boetes opgelegd.

Compliance

SPT beschikt over een compliance program en een gedragscode. In een rapportage van 3 maart 2017 heeft mevrouw Hoving verklaard dat van de bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan verklaringen zijn ontvangen omtrent de naleving van de gedragscode in het verslagjaar. Uit de inhoud van deze verklaringen zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen. In de bestuursvergadering is compliance een vast agendapunt. In het verslagjaar is het integriteitsgebouw geactualiseerd.

Naleving Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft in januari 2017 de naleving van de Code Pensioenfondsen geïnventariseerd. Gebleken is hierbij dat een groot deel van de normen worden nageleefd. Op onderdelen is dit echter nog niet het geval. Het bestuur heeft hier verschillende acties op geformuleerd. Voor enkele normen geldt dat het een bewuste keuze is van het bestuur om van de Code Pensioenfondsen af te wijken. Het bestuur voldoet - met uitzondering van de normen 25, 26, 51, 65, 66, 67 en 68 - aan de Code Pensioenfondsen. De argumenten voor afwijking van de code zijn hieronder vermeld.

– Communicatie en transparantie (Norm 25 en 26)

Meting van de effectiviteit van communicatiemiddelen heeft nog niet plaatsgevonden. Het bestuur is echter wel van plan dat te doen plaatsvinden vanaf 2017. In het nieuwe communicatiebeleidsplan worden hiertoe mogelijkheden opgenomen.

– Benoeming, ontslag en schorsing (Norm 45)

Deze norm wordt gedeeltelijk toegepast als gevolg van het feit dat het fonds een beroepspensioenfonds is. Hierdoor is benoeming en schorsing van bestuursleden belegd bij het bestuur van de beroepsvereniging (BPVT).

– Geschiktheid (Norm 51)

Het bestuur heeft in het verslagjaar het functioneren van het bestuur als geheel geëvalueerd. Hierbij was geen externe betrokken zoals de code voorschrijft. Het bestuur heeft in het eerste kwartaal van 2017 een externe partij uitgenodigd de evaluatie van het bestuur te faciliteren. Het geschiktheidsplan wordt in 2017 gewijzigd, zodat een dergelijke evaluatie een keer in de twee jaar plaatsvindt.

– *Diversiteit (Norm 65 t/m 68)*

De huidige samenstelling van zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan is niet in overeenstemming met de normen zoals die zijn voorgeschreven door de Code Pensioenfonds. Noch het bestuur noch het verantwoordingsorgaan hebben een vrouw als lid. De relatieve ondervertegenwoordiging van vrouwen in het deelnemersbestand van SPT is de reden dat het niet gelukt is tot nu toe om vrouwelijke bestuursleden of leden van het verantwoordingsorgaan aan te trekken. Ook wat betreft leeftijd geldt dat bestuur en verantwoordingsorgaan niet zijn samengesteld in overeenstemming met de code. Een belangrijke oorzaak daarvan is het feit dat bij SPT sinds 1995 geen nieuwe deelnemers meer toetreden. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is hierdoor hoger dan bij veel andere fondsen. SPT streeft diversiteit binnen de organen na rekening houden met complementariteit en geschiktheid. In 2017 werkt het fonds aan een diversiteitsbeleid om hier invulling aan te geven.

Stand van zaken opvolging aanbevelingen verantwoordingsorgaan

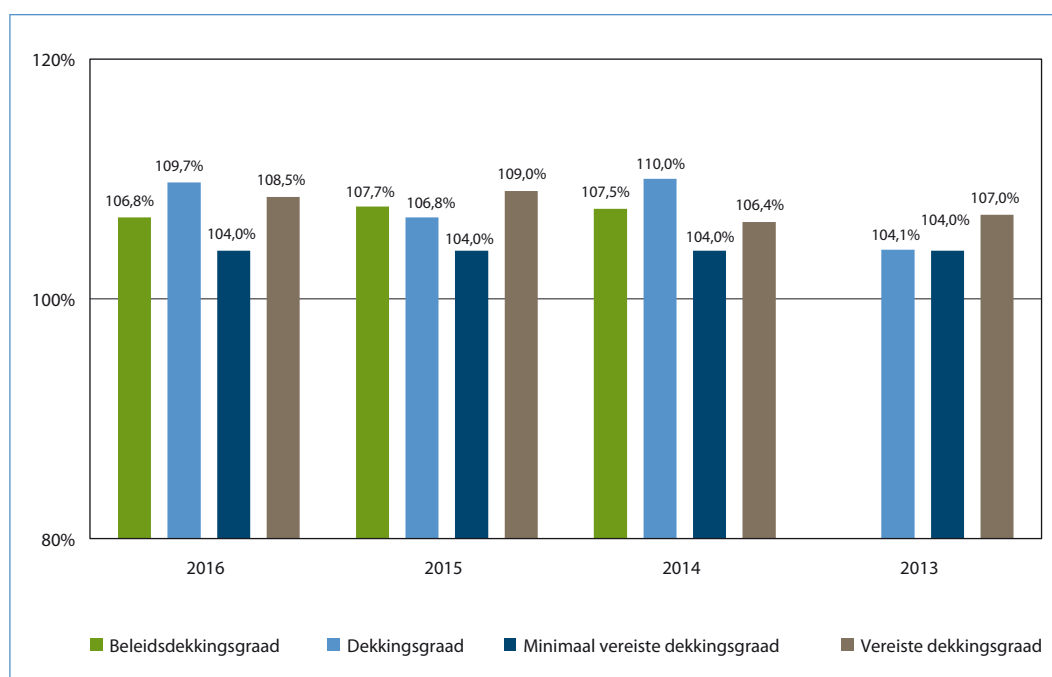
In 2016 heeft het verantwoordingsorgaan bij het jaarverslag 2015 aanbevelingen gedaan. Deze hebben geleid tot de volgende reactie van het bestuur:

- *VO: Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan om de fondsdocumenten, te weten de statuten, de uitvoeringsovereenkomst, de ABTN en de IPS, het communicatiebeleidsplan, het geschiktheidsplan en de gedragscode te actualiseren.*
 - Bestuur: Het bestuur heeft gedurende het verslagjaar de ABTN, de IPS, het geschiktheidsplan en de gedragscode geactualiseerd. De wijziging van de statuten en de uitvoeringsovereenkomst zijn onderwerp van discussie met de fondsenorganen en de BPVT. De verwachting is dat deze fondsdocumenten in 2017 zijn geactualiseerd.
- *VO: Het verdient aanbeveling om te onderzoeken of in het beloningsbeleid een regeling voor ziekte (en overlijden) opgenomen moet worden.*
 - Bestuur: Het bestuur heeft in 2017 een leidraad opgesteld om invulling te geven aan de reeds bestaande mogelijkheden in het beloningsbeleid.
- *VO: Het verantwoordingsorgaan is van mening dat de notulen van het bestuur de overwegingen tot een besluit slechts summier weergeven. Het verantwoordingsorgaan beveelt aan om de voor- en nadelen, risico's en de evenwichtige belangenafweging bij alle besluiten expliciet vast te leggen.*
 - Bestuur: Het bestuur neemt in de notulen en de besluitenlijst een toelichting op met de argumenten bij een besluit.
- *VO: Het verantwoordingsorgaan beveelt het bestuur aan om jaarlijks te toetsen of het nog in het belang van de deelnemers is om het fonds zelfstandig voort te laten bestaan of de aanspraken over te dragen aan een ander pensioenfonds of verzekeraar.*
 - Bestuur: Het bestuur voert jaarlijks een analyse uit op de toekomstbestendigheid van het fonds. Uit de analyse van eind 2016 constateert het bestuur dat het (beroeps)pensioenfonds nog steeds een goede uitvoeringsvorm is om, gegeven de strategie, de missie te verwezenlijken. SPT zal de komende vijf tot tien jaar niet in een situatie komen die zou leiden tot een liquidatie of een noodzakelijke omvorming van het fonds.
- *VO: Het verantwoordingsorgaan adviseert een visie te bepalen over rol en positie van SPT in het licht van het snel veranderende denken over begrippen als individualiteit en solidariteit in de pensioensector en daarin nadrukkelijk rekening te houden met de mening van onze deelnemers.*
 - Bestuur: Indien het verantwoordingsorgaan refereert naar de overgang naar een individueel pensioensysteem, is opvolging van de aanbeveling niet mogelijk. Het bestuur van SPT heeft de opdracht om de gesloten pensioenregeling van SPT uit te voeren en is hiermee beperkt in haar opdracht en de wettelijke vereisten.

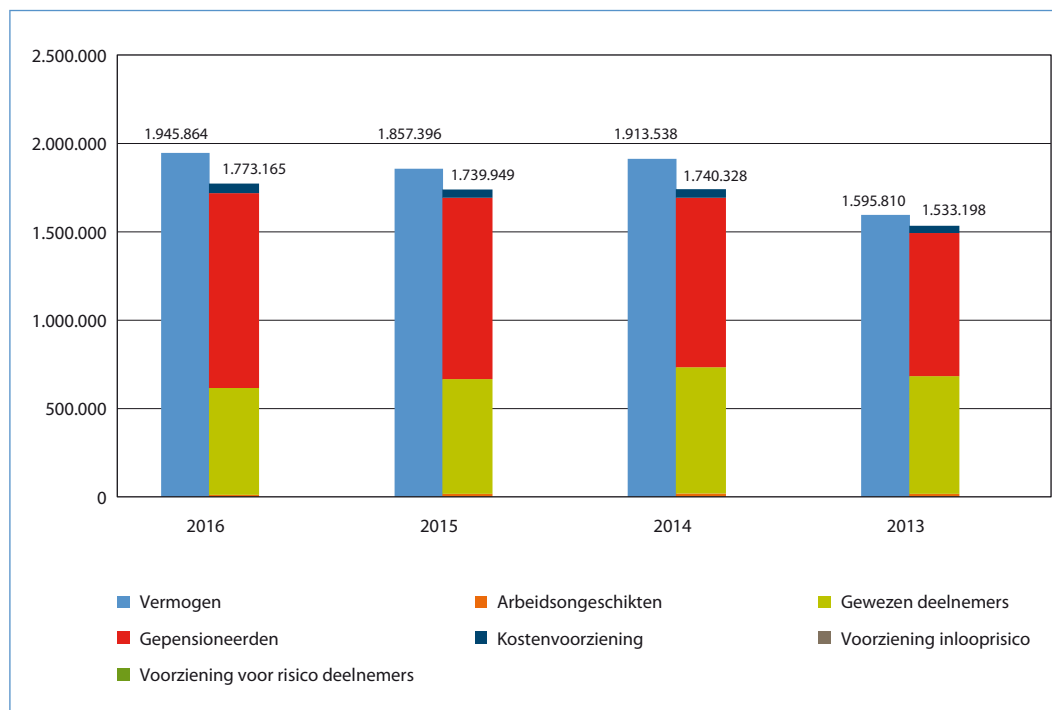
Samenvatting actuair verslag

Financiële positie

De dekkingsgraad liet over het boekjaar een stijging zien van 106,8% ultimo 2015 naar 109,7% ultimo 2016. De beleidsdekkingsgraad van het fonds daalde van 107,7% ultimo 2015 naar 106,8% ultimo 2016. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2016 is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 108,5%. Hierdoor is de financiële positie niet toereikend. Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de dekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorziening(en) ultimo jaar weer.

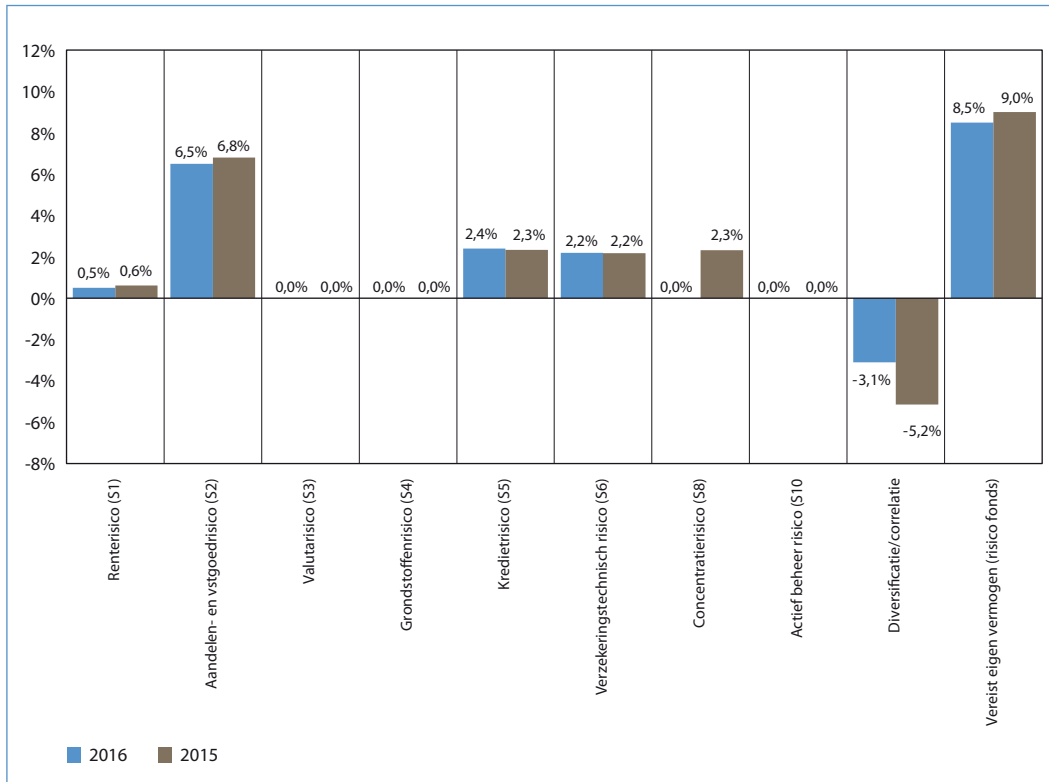
(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,0% ultimo 2016.

De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2016 bedraagt de vereiste dekkingsgraad 109,3% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en 108,5% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkingsgraad ter hoogte van 106,8% getoetst aan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille, ter hoogte van 108,5%.

De volgende grafiek toont voor 2015 en 2016 de risicocomponenten die onderdeel zijn van de toetsing van het fonds.

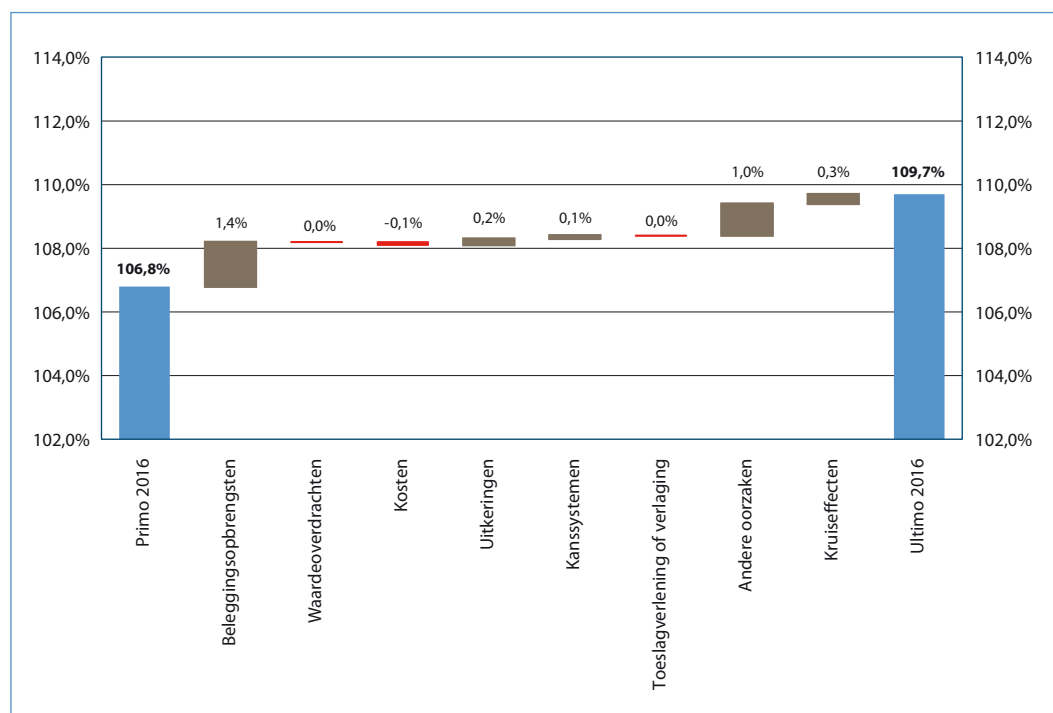

Herstelplan

Het fonds heeft in 2016 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 5 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2016 een beleidsdekkingsgraad van 107,9%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 106,8% lager is. Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2017 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad.

Analyse van het resultaat

De stijging van de dekkinggraad van 2,9%-punt in 2016 volgt uit het positieve resultaat van 55.252 in het boekjaar. In 2015 was er een negatief resultaat van 55.763. De invloed van het resultaat op de dekkinggraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak, waarbij alle procentuele resultaten zijn uitgedrukt in de financiële positie primo boekjaar ¹⁾.

De component beleggingsopbrengsten heeft een positieve bijdrage geleverd aan de dekkinggraad. Deze component omvat zowel de wijziging van de rentecurve en de daarmee samenhangende wijziging in het vermogen en de voorziening, als het gerealiseerde overrendement.

Het effect op de dekkinggraad van de overgang op de nieuwe AG-prognosetafel, de gewijzigde ervaringssterfte en de gewijzigde kostenvoorziening is verantwoord onder "Andere oorzaken" en is als volgt te splitsen:

- Wijziging prognosetafel: -0,1%;
- Wijziging ervaringssterfte: 1,4%;
- Wijziging kostenvoorziening: -0,2%.

¹⁾ De onderverdeling naar de verschillende componenten volgt de DNB-jaarstaat J605.

Verzekerdenbestand

	Arbeidson- geschikten	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2015	29	3.098	3.921	7.048
Mutaties door:				
Ingang pensioen	-5	-260	322	57
Uitgaande waardeoverdracht	0	-1	0	-1
Overlijden	-1	-6	-106	-113
Afkoop	0	-3	-1	-4
Andere oorzaken	-1	1	-11	-11
Mutaties per saldo	-7	-269	204	-72
Stand per 31 december 2016	22	2.829	4.125	6.976
Stand ultimo jaar (in aantallen)	2016	2015	2014	2013
Niet-ingegaan pensioen	2.851	3.127	3.404	3.716
Ingegaan pensioen				
Ouderdomspensioen	3.139	2.942	2.737	2.520
Nabestaandenpensioen	986	979	974	976
	4.125	3.921	3.711	3.496
Totaal aantal personen	6.976	7.048	7.115	7.212

Beleggingen

Beleggingsportefeuille

Matchingportefeuille

Niet alleen de swapcurve, maar ook de effectieve rentes op staatsobligaties zijn gedaald. Bijvoorbeeld: de 10 jaars rente daalde voor Duitsland van 0,63% naar 0,20% en voor Nederland van 0,79% naar 0,35%. Door deze daling van swap- en obligatierentes behaalde de matchingportefeuille een rendement van 9,2%. De bijdrage van swaps hierin was 6,1%. Zodoende behaalde de matchingportefeuille een overrendement van 2,5% ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen. Dit overrendement is het resultaat van het sterker dalen van de obligatierentes dan de swaprente en de leverage omdat met 65% van het vermogen, 85% van de VPV wordt afgedekt.

Verandering 10 jaars rente	Duitsland	Nederland	Credits spread	Swap
31 dec 2015	0,63%	0,79%	1,34%	1,00%
31 dec 2016	0,20%	0,35%	1,23%	0,66%
Verandering	-0,43%	-0,44%	-0,11%	-0,34%

Voorziening Pensioenverplichtingen

In 2016 is de swaprente over de hele curve gedaald. Bijvoorbeeld: de 10 jaars swaprente daalde van 1,00% naar 0,66% en de 30 jaars swaprente daalde van 1,62% naar 1,24%.

De gemiddelde swaprente voor de SPT verplichtingen (met een duration van 13,7) daalde van 1,4% naar 1,0%. Met name als gevolg van de daling van de swaprente steeg de contante waarde van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) met 6,7%. De rentetermijnstructuur van DNB inclusief UFR voor SPT daalde van 1,5% naar 1,1%.

Returnportefeuille

Credits

De algemene tendens van de dalende rentes heeft ook een positief effect gehad op de credits (bedrijfsobligaties en securitized). Bovendien is de spread van credits ten opzichte van staatsobligaties gedaald van 1,34% naar 1,23%. Het resultaat is een positief rendement van 3,8%. Aangezien dit een passieve buy-and-hold portefeuille betreft, is het rendement van de benchmark hieraan gelijkgesteld.

Aandelen

De passieve aandelenportefeuille behaalde een rendement van 8,4%; in lijn met de benchmark. Dit resultaat is inclusief het resultaat van de valutahedge. De meeste vreemde valuta zijn geapprecieerd ten opzichte van de euro. De USD bijvoorbeeld is geapprecieerd van \$1,09 naar \$1,05 ten opzichte van de euro. Per saldo had de valutahedge een negatieve bijdrage in het rendement van aandelen van -2,9%. Het rendement op de aandelenportefeuille zonder valutahedge komt daarmee uit op 11,6%.

Het rendement van de totale returnportefeuille van credits en aandelen bedraagt 6,5%.

Totaalrendement

Het rendement van de totale beleggingsportefeuille inclusief derivaten kwam in 2016 uit op 8,4%. Hiermee behaalde de beleggingsportefeuille een outperformance van 0,7% ten opzichte van de benchmark.

Dekkingsgraad

Het jaar begon met een dekkingsgraad berekend op de swaprente (zonder UFR) van 105,7%. De onderstaande tabel laat zien dat de daling van de rente en de oprenting de contante waarde van de voorziening pensioenverplichtingen heeft doen stijgen waardoor de dekkingsgraad met 7,2% gedaald is. Dit renterisico is voor 85% afgedekt door de matchingportefeuille. Hierdoor werd de dekkingsgraad met 6,2% verhoogd. Daarbij komt het rendement op de returnportefeuille waardoor de dekkingsgraad met nog eens 2,6% omhoog ging. Zodoende kon tezamen met het effect van overige activa en aanpassing ervaringssterfte de dekkingsgraad berekend op swaprente (zonder UFR) met 3,0% stijgen tot 108,7%.

Verloop dekkingsgraad

	Dekkingsgraad
Beleidsdekkingsgraad 31 dec 2015	107,7%
Effect 12 maandsmiddeling	-0,9%
Actuele dekkingsgraad (UFR) 31 dec 2015	106,8%
Effect UFR-rente	-1,1%
Dekkingsgraad (swap) 31 dec 2015	105,7%
Voorziening pensioenverplichtingen	-7,2%
Matchingportefeuille	6,2%
Returnportefeuille	2,6%
Pensioenuitkeringen / aanpassing ervaringssterfte	1,9%
Overige activa	-0,5%
Dekkingsgraad (swap) 31 dec 2016	108,7%
Effect UFR-rente	1,0%
Actuele dekkingsgraad (UFR) 31 dec 2016	109,7%
Effect 12 maandsmiddeling	-2,9%
Beleidsdekkingsgraad 31 dec 2016	106,8%

De dekkingsgraad berekend op swaprente (zonder UFR) geeft een accuraat en economisch realistisch beeld van de financiële gezondheid van SPT. De wetgever schrijft echter voor dat pensioenfondsen de contante waarde van de voorziening pensioenverplichtingen moeten berekenen op basis van de rentetermijnstructuur inclusief ultimate forward rate (UFR) die DNB publiceert. Die rentecurve is in 2016 ook gedaald, maar ligt nog altijd 0,1% hoger dan de swapcurve. Hierdoor is de contante waarde van de VPV berekend op de rentetermijnstructuur inclusief de UFR lager en zodoende wordt de actuele dekkingsgraad inclusief UFR hoger. Dit effect was op eind 2016 1,1%.

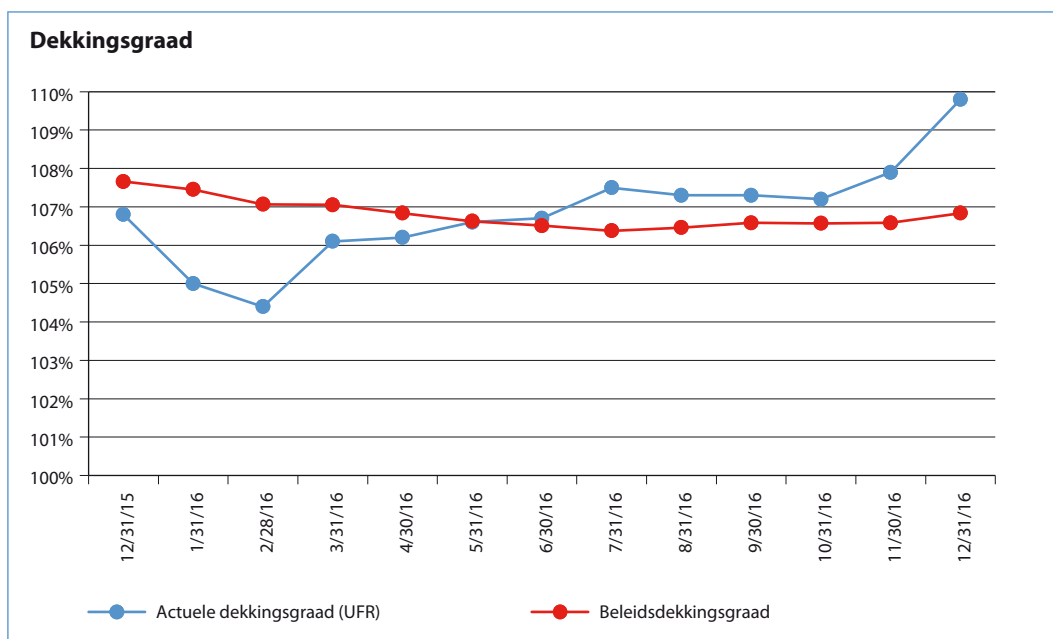
Gemiddelde rente op voorziening pensioenverplichtingen van SPT

31 dec 2015

31 dec 2016

Swaprente	1,4%	1,0%
DNB rentetermijnstructuur inclusief UFR	1,5%	1,1%

Ten slotte moeten pensioenfondsbeslissingen over het verlenen van toeslag of korten van de pensioenen baseren op de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de voorgaande 12 maanden. Deze beleidsdekkingsgraad is in 2016 gedaald van 107,7% van naar 106,8%.

Evaluatie verwacht rendement

De missie van SPT is "Uitzicht op gemiddeld 1,15% verhoging per jaar op lange termijn". Deze verwachting is gebaseerd op een dekkingsgraad van 100% en de asset allocatie in de IPS 2014. De onderstaande tabel vergelijkt het verwachte rendement met de realisatie in 2016.

Vergelijking rendement bij dekkingsgraad 100%	Allocatie		
	IPS 2014	Verwacht	Gerealiseerd
Matchingportefeuille	65,0%	1,4%	9,2%
Aandelen	20,5%	6,4%	8,9%
Credits	14,5%	2,3%	3,8%
Gewogen gemiddelde		2,6%	8,4%
Pensioenverplichtingen		1,4%	6,7%
Overrendement		1,15%	1,7%

Duidelijk is dat in 2016 de rendementsdoelstelling ruimschoots gehaald is. Deze vergelijking is gebaseerd op een dekkingsgraad van 100%. In werkelijkheid bedroeg de dekkingsgraad (berekend op de marktrente) aan het begin van 2016 105,7%. Als het bovenstaande gewogen gemiddelde rendement op de portefeuille verhoogd wordt met 105,7% is de vergelijking als volgt.

Vergelijking rendement bij dekkingsgraad 105,7%	Verwacht	Gerealiseerd
Gewogen gemiddelde	2,7%	8,8%
Pensioenverplichtingen	1,4%	6,7%
Overrendement	1,3%	2,1%

Hieruit blijkt dat de hoogte van de dekkingsgraad heeft bijgedragen aan het overtreffen van de doelstelling.

Het overrendement is in principe beschikbaar voor toeslagverlening. Aangezien de beleidsdekkingsgraad op peildatum 30 september 2016 106,6% bedroeg en daarmee niet voldeed aan de wettelijke eis van 110% heeft SPT geen toeslag verleend. Het gerealiseerde overrendement is daarom toegevoegd aan de reserves. Mede daardoor is de dekkingsgraad berekend op marktrente gestegen van 105,7% naar 108,7%.

Situatie eind 2016

Rente

Het strategisch renteafdekkingspercentage bedraagt 85% op marktwaarde. De renteafdekking bestond tot eind 2016 uit staatsobligaties en swaps, maar geen bedrijfsobligaties. Per eind december 2016 bedroeg de renteafdekking 86,2%. Als de voorziening pensioenverplichtingen gewaardeerd wordt op de rentetermijnstructuur van DNB, bedraagt het effectieve afdekkingspercentage 91,5%.

De rente is de afgelopen jaren en in 2016 gedaald. SPT heeft al vele jaren een hoge bescherming tegen rentedaling. Daardoor is niet alleen de voorziening pensioenverplichtingen gestegen, maar is ook het vermogen mee omhoog gegaan als gevolg van de rentedaling. Per saldo is de dekkingsgraad van SPT relatief ongevoelig voor de rentemutaties. Keerzijde is dat als de rente stijgt, zowel de voorziening pensioenverplichtingen als het vermogen zullen dalen. Volgens berekeningen van Cardano in onderstaande tabel kan het vermogen honderden miljoenen dalen (een negatief beleggingsrendement van tientallen procenten) als de rente met een paar procent stijgt. Maar ook dan zal de dekkingsgraad relatief stabiel blijven omdat de verplichtingen ook dalen, blijkt uit de daarop volgende twee tabellen.

Impact op marktwaarde van de matchingportefeuille (in miljoenen)

Swapcurve / bond yield shift in basispunten (0,01%)	Renteswaps	Obligaties	Totale matching portefeuille
-100 bps	€ 188	€ 77	€ 266
-50 bps	€ 88	€ 37	€ 126
0 bps	€ 0	€ 0	€ 0
+50 bps	- € 78	- € 35	- € 113
+100 bps	- € 148	- € 67	- € 215
+200 bps	- € 266	- € 125	- € 391

Aandelen

Het strategisch aandelenbelang is 20% in de IPS 2017. Het werkelijke aandelengewicht (inclusief FX-hedge) per eind 2016 bedroeg 22,7%.

Feitelijke en strategische mix per 31 december 2016

Portefeuille onderdeel	Werkelijke verdeling in mln	Werkelijke verdeling	Normweging IPS 2017
Matching	€ 1.203	61,9%	65%
Credits	€ 299	15,4%	15%
Aandelen	€ 442	22,7%	20%
Totaal	€ 1.944	100,0%	100%

Scenario analyse

In de scenario analyse wordt de impact op de dekkingsgraad aangeduid in geval van een renteschok, aandelenschok of een combinatie van beide. Onderstaande tabel laat de scenarioanalyse zien op basis van de DNB-rentetermijnstructuur inclusief UFR.

Scenario Tabel Dekkingsgraad UFR		Rendement zakelijke waarden				
Parallele verschuiving UFR curve		-25,0%	-12,5%	0,0%	12,5%	25,0%
	-0,50%	102,8%	105,7%	108,6%	111,6%	114,5%
	-0,25%	103,2%	106,2%	109,2%	112,2%	115,2%
	0,00%	103,5%	106,6%	109,8%	112,9%	116,0%
	0,25%	103,9%	107,1%	110,4%	113,6%	116,8%
	0,50%	104,4%	107,7%	111,0%	114,3%	117,7%

	< Minimaal Vereiste dekkingsgraad
	< Vereiste dekkingsgraad
	> Vereiste dekkingsgraad

Uit de scenariotabellen blijkt dat de actuele dekkingsgraad van SPT meer gevoelig is voor daling van het rendement op zakelijke waarden dan voor een parallelle daling van de rentcurve. Dit is voor het bestuur een gegeven dat volgt uit de bewuste keuzes die het bestuur gemaakt heeft in het beleggings- en risicobeleid. Naar aanleiding van deze tabellen zullen dus geen maatregelen getroffen worden om de effecten daling resp. verschuiving te mitigeren.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

SPT heeft de volgende overtuigingen:

- Een pensioenfonds is een institutionele, lange termijn belegger met als primair doel om pensioenuitkeringen te doen aan de deelnemers. Het heeft daarmee een fiduciare verantwoordelijkheid om het vermogen op een maatschappelijk verantwoorde manier te beleggen.
- Maatschappelijk verantwoord beleggen hoeft geen rendement te kosten, maar het is ook niet een bron van extra rendement.
- In het beleggingsbeleid moet aansluiting gevonden worden bij de 10 principes van de United Nations Global Compact en bovendien moeten beleggingen in controversiële wapens worden uitgesloten.
- Het maatschappelijk verantwoorde beleggingsbeleid komt tot uitdrukking in het beleggingsbeleid door bepaalde beleggingen die niet aan de criteria voldoen, uit te sluiten.

SPT kiest voor een uitsluitingenbeleid en houdt een lijst bij van ondernemingen waarin niet wordt belegd. Toepassen van een uitsluitingenbeleid houdt in dat op voorhand bepaalde activiteiten worden uitgesloten, omdat SPT die niet wenst te financieren. Als vertrekpunt voor het uitsluitingenbeleid heeft SPT gekozen voor de 10 principes van de United Nations Global Compact. SPT omarmt, ondersteunt en past deze principes toe in het beleggingsbeleid. De 10 principes gaan in op mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anti-corruptie.

In aanvulling op bovenstaande 10 principes van de United Nations Global Compact heeft SPT als principe geformuleerd:

“Ondernemingen dienen niet betrokken te zijn bij de ontwikkeling, productie, verkoop of het onderhoud van controversiële wapens”.

Controversiële wapens worden als zodanig beschouwd vanwege het willekeurige en disproportionele humanitaire impact die ze hebben op de burgerbevolking. Ook kunnen de effecten dat deze wapens gevoeld worden lang nadat militaire conflicten zijn beëindigd. Controversiële wapens vallen uiteen in zeven categorieën:

- Anti personeel landmijnen
- Biologische wapens
- Chemische wapens
- Clustermunitie
- Wapens met verarmd uranium
- Nucleaire wapens
- Wapens met witte fosfor

Op basis van het bovenstaande uitsluitingenbeleid stelt SPT ieder kwartaal een lijst van ondernemingen op die betrokken zijn bij de uitgesloten activiteiten. SPT belegt in separate mandaten niet in ondernemingen op de uitsluitingenlijst en stelt ook niet op een andere wijze kapitaal ter beschikking. Voor beleggingsfondsen geldt dat deze fondsen een eigen en afwijkend maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid kunnen hanteren.¹⁾

Voor de exacte samenstelling van de uitsluitingenlijst laat SPT zich adviseren door Lombard Odier. De uitsluitingenlijst wordt gepubliceerd op de website van SPT.

Risicoparagraaf

De missie van SPT is om deelnemers uitzicht te bieden op gemiddeld 1,15% verhoging van de pensioenen per jaar op lange termijn. Daar is het beleggingsbeleid op gericht. De eerste jaren is er waarschijnlijk geen ruimte voor verhoging, want verhoging van pensioenen is gebonden aan wettelijke regels.

- De eerste regel is dat de dekkingsgraad ten minste 110% moet zijn voordat een pensioenfonds de pensioenen mag verhogen. Voor iedere €100 aan pensioenverplichtingen moet SPT dus €110 aan vermogen aanhouden. Deze buffer van 10% helpt de pensioenen te beschermen tegen kortingen als de financiële situatie van het pensioenfonds tegenzit.
- De tweede regel is dat de pensioenen dienen te voldoen aan de systematiek van toekomstbestendig indexeren. Een pensioenfonds mag de pensioenen pas verhogen als er voldoende geld aanwezig is om dit, naar verwachting, ook volgende jaren te kunnen doen. Voor SPT betekent dit dat de dekkingsgraad circa 120% moet zijn om de pensioenen ieder jaar met 1,15% te kunnen verhogen. Voor die tijd kunnen de pensioenen wel met een lager percentage worden verhoogd.

Risico's

- De dekkingsgraad van SPT was op peildatum 30 september 2016 106,6%. Die dekkingsgraad voldeed niet aan de hiervoor genoemde regels om de pensioenen te kunnen verhogen. Afhankelijk van het beleggingsresultaat kan het nog jaren duren voordat de dekkingsgraad van SPT hoog genoeg is om de pensioenen te kunnen verhogen.
- Om uitzicht te bieden op gemiddeld 1,15%²⁾ verhoging van de pensioenen per jaar op lange termijn, belegt SPT het vermogen. Daarmee neemt SPT het risico dat het beleggingsresultaat tegenzit. Dit betekent dat de verwachte gemiddelde verhoging van 1,15% onzeker is. Er is ongeveer een derde kans dat het rendement tot 6% lager uitpakt. In dat geval is het mogelijk dat SPT de pensioenen moet korten. De kans op korten is de komende vijf jaar minder dan 5%. Mocht een korting noodzakelijk zijn, dan bedraagt de korting naar verwachting 2 à 3%.

1) De overgrote meerderheid van het vermogen is belegd in separate mandaten waarvoor het uitsluitingenbeleid van SPT van toepassing is.

2) 1,15% is het verwachte overrendement, wat gebruikt kan worden voor verhoging, indien de financiële positie toereikend is.

Belangenafweging

- Voor deelnemers die nu pensioen ontvangen biedt het beleid van SPT op korte termijn weinig uitzicht op verhoging. Daar staat tegenover dat de inflatie momenteel relatief laag is waardoor de koopkracht van deze groep niet erg onder druk staat. Op lange termijn heeft deze groep wel uitzicht op verhoging.
- Voor deelnemers die nog geen pensioen ontvangen, biedt het beleid van SPT op lange termijn een reële kans op verhoging waardoor de verwachte inflatie in de toekomst gedeeltelijk gecompenseerd wordt. Voor beide hiervoor genoemde groepen geldt dat zij op lange termijn belang hebben bij het nemen van beleggingsrisico.
- De verwachte koopkracht ('pensioenresultaat') op lange termijn is voor de gemiddelde deelnemer 85%. Dat betekent dat deelnemers met het SPT-pensioen op lange termijn 85% van de uitgaven kunnen doen ten opzichte van de situatie waarbij het SPT-pensioen de inflatie volledig zou compenseren. Voor deelnemers die al met pensioen zijn, is het pensioenresultaat een paar procent hoger. Dat komt doordat deze groep gedurende de resterende levensverwachting minder geraakt wordt door inflatie. Voor deelnemers die nog geen pensioen ontvangen, ligt het pensioenresultaat een paar procent lager, want zij hebben met een langere levensverwachting meer last van inflatie. In een slecht-weer-scenario kan het pensioenresultaat voor alle deelnemers ca. 18% lager uitpakken.

Bovenstaande uitleg heeft betrekking op het pensioen bij SPT. Dit staat los van AOW en eventuele andere oudedagsvoorzieningen die deelnemers hebben. Deelnemers kunnen hiermee rekening houden in hun persoonlijke financiële planning.

Prudent person self assessment

Met betrekking tot verslagjaar 2016 verklaart SPT het volgende:

- Het gevoerde beleid past binnen de doelstellingen en beleidsuitgangspunten en risicohouding.
Onderbouwing: De doelstellingen en beleidsuitgangspunten zijn verwoord in de vorm van missie en visie. Dit is nader uitgewerkt in de beleggingsstrategie zoals gedocumenteerd in de IPS waaronder een risicoparagraaf. De risicohouding is in de ABTN vormgegeven in de vorm van pensioenresultaten (risico op lange termijn) en het vereist eigen vermogen (risico op korte termijn). Uit rapportage blijkt dat het gevoerde beleid aansluit bij de doelstellingen en beleidsuitgangspunten en risicohouding.
- De richtniveaus en bandbreedtes per beleggingscategorie passen bij risicohouding voor korte termijn en lange termijn.
Onderbouwing: De richtniveaus (normgewichten) uit de IPS zijn in de haalbaarheidstoets doorgerekend en sluiten aan op de risicohouding op lange termijn (pensioenresultaat met ondergrenzen) en risicohouding op korte termijn (vereist eigen vermogen). SPT hanteert bandbreedtes voor de strategische asset allocatie. Deze bandbreedtes hebben een signaalfunctie. De portefeuille wordt jaarlijks geherbalanceerd. De bandbreedte voor het vereist eigen vermogen zijn zodanig gekozen dat zij aansluiten bij de te verwachte jaarlijkse fluctuaties van de beleggingscategorieën.

SPT gaat geen leningen aan, tenzij de lening tijdelijk wordt aangegaan voor liquiditeitsdoelstellingen en treedt niet namens derde partijen op als garant.

DNB heeft geen maatregelen genomen tegen SPT.

Risicohouding

Inleiding

De risicohouding van SPT is de mate waarin het pensioenfonds, bereid is risico's te lopen om de missie van SPT te realiseren en de mate waarin het pensioenfonds risico's kan lopen gegeven de kenmerken van SPT. De risicohouding komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de door het pensioenfonds gekozen ondergrenzen van het pensioenresultaat.

Randvoorwaarden

Om tot de risicohouding te komen heeft SPT in aanvulling op de visie de volgende beleidsuitgangspunten geformuleerd:

- Verwacht rendement en risico moeten hand-in-hand gaan; een groep met een hoog verwacht rendement moet ook een hoog risico tolereren.
- Hoe langer de beleggingshorizon, hoe hoger de risicotolerantie.
- Totaal risico moet passen bij de aard van het gesloten pensioenfonds.

SPT stelt een risicohouding vast voor de korte en voor de lange termijn.

Korte termijn

Het risico op korte termijn wordt bepaald door de waarde van het vereist eigen vermogen (VEV). De korte termijn risicohouding wordt weergegeven als een bandbreedte rond dit VEV. Op basis van de in de IPS beschreven beleggingsmix resulteert een strategisch vereiste dekkingsgraad van 108,5% ultimo december 2016. De hoogte van de strategisch vereiste dekkingsgraad verandert door de tijd als gevolg van wijzigingen in de rente. Derhalve wordt invulling aan de korte termijn risicohouding gegeven door een vaste bandbreedte te definiëren rondom de strategisch vereiste dekkingsgraad waarbinnen de feitelijk vereiste dekkingsgraad op enig moment dient te blijven. De korte termijn risicohouding van het fonds heeft een vaste bandbreedte van -2% en +2% rondom de strategisch vereiste dekkingsgraad in 2017. Dit leidt voor 2017 tot een bandbreedte voor het VEV van 6,5% - 10,5%.

Lange termijn

De risicohouding voor de lange termijn wordt bepaald door de vastgestelde ondergrenzen bij het pensioenresultaat op basis van de (aanvangs)haalbaarheidstoets. In 2015 heeft SPT een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd, met rapportagedatum 1 januari 2015. Hierin wordt aangetoond dat wordt voldaan aan de vastgestelde ondergrenzen. Daarnaast laat SPT hierin zien dat het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft.

Vanaf 2016 voert SPT jaarlijks een haalbaarheidstoets uit en rapporteert die uiterlijk 30 juni van het lopende boekjaar aan DNB. De rapportagedatum is 1 januari van het betreffende jaar. Bij een significante wijziging van het beleggingsbeleid of de risicohouding wordt binnen één maand na de besluitvorming bij DNB een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets ingediend.

SPT heeft de volgende grenzen bepaald voor het verwachte pensioenresultaat:

1. De ondergrens voor het verwachte toekomstige pensioenresultaat ligt op 79,1%.
2. In een slecht weer scenario mag er maximaal 37,2% worden afgeweken van het verwachte toekomstige pensioenresultaat.
3. De ondergrens voor het verwachte toekomstige pensioenresultaat vanuit de financiële positie waarin het fonds beschikt over het VEV ligt op 78,5%.

Als uit de uitkomsten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet langer wordt voldaan aan de vastgestelde ondergrenzen treedt het bestuur in overleg met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht om te bezien of maatregelen genomen moeten worden.

Risicobeheersing

Om de risico's te beheersen en de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad te beïnvloeden heeft SPT een aantal beleidsinstrumenten tot haar beschikking: beleggingsbeleid en toeslagbeleid.

In het risicomodel van DNB zijn voor een aantal risicocategorieën scenario's vastgesteld ('schokken'). DNB duidt ze aan met een S-code. Bij de berekening van het vereist eigen vermogen (buffers) past SPT de standaardmethode toe op basis van de zogenaamde wortelformule ($S1 \text{ t/m } S10$). Kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen van deze risico's staan in de 'Risicoparagraaf' in de jaarrekening.

Het pensioenbeheer vindt, vanwege de uitbesteding, plaats in de professionele en ervaren omgeving van AZL, hetgeen naar het oordeel van het bestuur borg staat voor voldoende beheersing van operationele risico's die qua omvang een minder groot effect hebben op de financiële positie van het fonds.

Het beleid en de doelstellingen van het fonds worden periodiek door middel van een ALM-studie herijkt en daarnaast jaarlijks op hun haalbaarheid getoetst. Het risicomanagement komt bovendien, als onderdeel van het functioneren van het bestuur, aan de orde tijdens de zelfevaluatie.

De organisatie van de werkzaamheden rond risicomanagement is als volgt:

- Het balansbeheer en financieel risico worden in de beleggingscommissie bewaakt. Zij worden bijgestaan door Lombard Odier.
- Operationele en niet financiële risico's worden in de commissie uitbesteding bewaakt.
- Strategie en algemeen risicobeleid worden in de bestuursvergadering behandeld.

Hieronder worden de voornaamste risico's en onzekerheden behandeld.

Strategie

SPT is een gesloten pensioenfonds. SPT ondervindt derhalve geen directe gevolgen van de markt als het om de omvang van het deelnemersbestand gaat. Dat neemt niet weg dat SPT, dankzij een toenemende transparantie met betrekking tot de uitvoeringskosten en –in geval van uitbesteding– de (kwaliteit- en prijsniveau van) dienstverleningsproducten van andere aanbieders op het terrein van vermogensbeheer en pensioenadministratie, zich steeds rekenschap geeft van en verantwoording aflegt voor het gevoerde beleid en de uitvoeringskosten. Ook de maatschappelijke trend naar een effectievere en efficiëntere uitvoering maakt dat SPT de ontwikkelingen inzake consolidatie en integratie nauwlettend volgt.

De complexiteit van de pensioenwetgeving en frequentie waarmee wettelijke voorschriften worden gewijzigd, verlangen van SPT een nauwe samenwerking met AZL en controle wat betreft de administratieve aanpassingen en bijvoorbeeld daarmee verband houdende IT-risico's. SPT is van oordeel dat het zijn verantwoordelijkheid voor de uitbestede werkzaamheden kan waarmaken, dankzij ISAE-verklaringen, periodieke rapportages, jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening en andere, contractueel vastgelegde middelen.

Uitbestedingsrisico's

SPT is van oordeel dat de uitbesteding van de werkzaamheden garant staat voor een betere uitvoering van de pensioenregeling dan indien zou zijn gekozen voor eigen beheer. Dit betekent dat SPT een afzonderlijk uitbestedingsbeleid heeft geformuleerd.

De operationele uitvoering van het pensioenbeheer geschiedt door AZL N.V. Voor 2016 heeft AZL opnieuw een ISAE 3402 type II rapportage opgesteld. Daarnaast is door de directie van AZL een ISAE 3000 type II rapport opgemaakt. Hierin worden de opzet, bestaan en werking van het operationele risicomanagementsysteem getoetst en vervangt het In Control Statement. Deze stukken zijn door SPT geanalyseerd.

Op basis van de jaarcijfers heeft SPT zich een oordeel gevormd over de continuïteit bij AZL. Daarnaast vindt er informatie-uitwisseling over de financiële soliditeit van AZL tussen SPT en AZL N.V. plaats via de raad van deelnemers van AZL.

Als hoofd vermogensbeheer heeft SPT een uitbestedingsovereenkomst met Lombard Odier. Lombard Odier heeft een ISAE 3402 type II rapportage opgesteld en deze is door SPT geanalyseerd.

Kasbank is aangesteld als rapporteur over het vermogensbeheer. Ook zij hebben een ISAE 3402 type II rapportage ter beschikking gesteld en deze is door SPT geanalyseerd.

Met Northern Trust is een mandaatovereenkomst gesloten voor de aandelen van ontwikkelde markten en de small cap aandelen. Northern Trust heeft een Service Organisation Control (SOC1) rapport opgesteld. SPT heeft deze rapportage geanalyseerd.

SPT heeft met NN Investment Partners (NN IP) voor de bedrijfs- en securitized obligaties een mandaatovereenkomst. NN IP heeft SPT een ISAE 3402 type II rapportage ter beschikking gesteld en deze is door SPT geanalyseerd.

SPT heeft een mandaatovereenkomst met Cardano. De overeenkomst heeft betrekking op de ontwikkeling en implementatie van de matchingportefeuille. Ook zij hebben een ISAE 3402 type II rapportage ter beschikking gesteld en deze is door SPT geanalyseerd.

SPT beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 43 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling bepaalde. Voorts wordt SPT, door middel van periodieke rapportages van zowel de organisaties waaraan het pensioen- en vermogensbeheer is uitbesteed alsmede van externe adviseurs, in staat gesteld de risico's en financiële situatie van SPT goed te monitoren. Daarnaast wordt de relatie met de uitbestedingspartners jaarlijks geëvalueerd. In december 2016 heeft een deep-dive plaats gevonden bij AZL, waarbij de belangrijkste processen zijn besproken.

IT risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Gezien de uitbesteding van het pensioen- en vermogensbeheer is dit risico voor SPT tot een uitbestedingsrisico geworden. In 2016 heeft SPT bij de uitbestede partijen een dreigingsmatrix uitgevraagd. De dreigingsmatrix faciliteert de uitvoerder om de belangrijkste cybercrime risico's te identificeren en maatregelen te nemen om die risico's terug te dringen. Voorts is de partijen verzocht aan te geven in hoeverre zij adequaat verzekerd zijn tegen cybercrime. Het bestuur heeft geconstateerd dat de uitvoerders het risico van cybercrime met betrekking tot de processen die van belang zijn voor SPT in kaart hebben gebracht en dat de eventuele risico's passen binnen risicoprofiel van de uitvoerders.

Integriteitsrisico

SPT verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel negatief wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen. SPT heeft een gedragscode en een compliance-regeling welke gelden voor bestuursleden en adviseurs van het fonds. Daarnaast wordt van dienstverleners en vermogensbeheerders geëist dat deze werken met een compliance- en gedragscode. Aanvullend hierop is in het verslagjaar het integriteitsbeleid gewijzigd. Hierin zijn onder meer de diverse integriteitsrisico's en de maatregelen die deze risico's beperken beschreven. Zoals eerder beschreven in dit bestuursverslag heeft het bestuur eveneens in 2016 een systematische integriteitsrisicoanalyse uitgevoerd.

Wet- en regelgeving

Naar het oordeel van het bestuur heeft het fonds goede waarborgen ingebouwd teneinde te voldoen aan wet- en regelgeving. Dit komt onder meer door het niveau van deskundigheid binnen het bestuur, de contractuele afspraken met de uitbestedingspartners, zo nodig juridische ondersteuning van externe adviseurs, compliance officer, de rol van de certificerend actuaire en accountant, alsmede het toezicht door DNB en AFM. Eind 2016 zijn de belangrijkste contracten aangepast teneinde te borgen dat het fonds voldoet aan de vereisten uit hoofde van de Sanctiewetgeving.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Om dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen.

De hieronder genoemde risico's zijn niet limitatief maar de juiste afdekking van deze risico's geeft wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het pensioenfonds.

1. het niet voldoen van de fondsstukken aan vigerende wet- en regelgeving;

2. het persoonlijk aansprakelijk gesteld worden als fondsbestuurder;
3. het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, hetgeen het fonds kwetsbaar maakt indien het hierop wordt aangesproken;
4. het niet of onduidelijk communiceren naar betrokken partijen;
5. het aansprakelijk zijn als bestuur voor het niet of niet goed uitvoeren door de organisaties waaraan het pensioen- en vermogensbeheer is uitbesteed.

Met betrekking tot bovengenoemde risico's heeft SPT de volgende maatregelen genomen:

Ad 1. SPT heeft AZL als bestuursadviseur aangesteld. AZL toetst bij wetwijzigingen de fondsstukken en stelt waar nodig wijzigingen voor.

Ad 2. Waar nodig huurt SPT externe juridische adviezen in en er is een bestuurders- en beroepsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

Ad 3. SPT ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.

Ad 4. SPT werkt met een jaarlijks te herzien communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichte communicatiemomenten.

Naast deze vereisten heeft het fonds eigenstandige communicatiedoelinden.

Ad 5. Met alle ingehuurde partijen zijn door SPT contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het pensioenfonds activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de andere partij.

Jaarlijks vinden er controles plaats door de certificerend actuaire en de accountant op de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer door SPT. Materiële onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd. Door middel van een jaarlijks op te stellen opleidingsplan draagt het bestuur er zorg voor over voldoende kennis en kunde te bezitten om zijn verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

Financiële risico's

Deze risico's worden in de jaarrekening beschreven en behandeld. Met name wordt ingegaan op de ontwikkelingen op de financiële markten (zakelijke waarden risico, valutarisico, actief beheer risico, matching risico, liquiditeits- en kasstroomrisico, kredietrisico), de renteontwikkeling en de ontwikkelingen met betrekking tot de levensverwachting (verzekeringstechnische risico's).

De gevolgen van de vergrijzing van SPT worden jaar voor jaar opgevangen door aanpassingen aan de meest actuele gegevens van het Actuarieel Genootschap en het Centraal Bureau voor de Statistiek met de betrekking tot de levensverwachting van mannen en vrouwen, met gebruikmaking van fondsspecifieke ervaringssterfte. DNB verlangt dat deze gegevens voor het einde van het jaar worden verwerkt in de voorziening pensioenverplichtingen.

De financiële positie van het fonds is niet alleen afhankelijk van de beleggingsresultaten, maar onder andere ook van kosten die toezichthouders in rekening brengen aan het fonds. SPT kan daarop geen directe invloed uitoefenen. Elders in dit jaarverslag wordt op de uitvoeringskosten nader ingegaan.

Financiële verslaglegging

Hieronder vallen de risico's die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de interne en externe financiële verslaglegging. SPT heeft met AZL gedetailleerde werkafspraken gemaakt over de tijdige totstandkoming van het jaarverslag en de betrokkenheid daarbij van diverse partijen. De waarderingsmethoden en -grondslagen die voor de balansposten worden gehanteerd, zijn in de regel wettelijk voorgeschreven, liggen meestal voor meerdere jaren vast, zijn actuarieel betrouwbaar, worden op hun houdbaarheid getoetst –een en ander door de certificerend actuaire beoordeeld– en/of door DNB opgelegd.

Het voornaamste risico dat het fonds loopt, betreft de tijdige aanlevering van betrouwbare en elders gecontroleerde gegevens van beleggingsfondsen waarin het fonds participeert. SPT heeft hier met Kasbank afspraken over gemaakt. In uiterste instantie komt de

accountant in zijn controle tot een reële schatting en beoordeling van de materialiteit, dan wel tot een aantekening in zijn verklaring. Het proces van totstandkoming van het jaarverslag wordt elk jaar met alle betrokkenen geëvalueerd.

Risicomanagementsysteem

SPT draagt de verantwoordelijkheid voor de risico's, verbonden aan de uitvoering van de pensioenregeling. De risico's zijn beschreven en geanalyseerd, gevolgd door een beoordeling hoe groot de kans is dat deze risico's optreden. SPT heeft ten aanzien van een aantal risico's beheersingsmaatregelen getroffen. Voor zover dat niet is gedaan, aanvaardt SPT de desbetreffende risico's. Het risicomanagementsysteem is in 2016 verder uitgebouwd en geïmplementeerd. In 2016 heeft het fonds een extern risicomanager aangesteld.

Bij het bepalen en wijzigen van het beleid, alsmede bij alle besluiten die SPT neemt, vindt steeds een risico- en belangenafweging plaats. Deze afweging wordt in de vergaderverslagen vastgelegd en zo nodig met belanghebbenden gecommuniceerd. De hiervoor bedoelde werkwijze borgt het scheppen en in stand houden van een cultuur van risicobewustzijn.

Het bestuur wordt in deze ondersteund en geadviseerd door de beleggingscommissie en de uitbestedingscommissie. Voor zover werkzaamheden aan derde partijen zijn uitbesteed, heeft SPT zich ervan vergewist dat deze partijen hun eigen risicomanagementsysteem hebben, een en ander periodiek controleren en de risicobeheersing in hun rapportages meenemen. SPT heeft met de betrokken partijen waar nodig afspraken gemaakt die contractueel zijn vastgelegd om zijn verantwoordelijkheid met betrekking tot het risicomanagement te kunnen waarmaken.

De raad van toezicht ziet toe op een adequate risicobeheersing door SPT en legt hierover verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan, alsmede in dit bestuursverslag. Het vorenstaande proces wordt periodiek doorlopen, geëvalueerd en eventueel aangepast en is opgenomen in een beleids- en verantwoordingscyclus.

Toekomstparagraaf

In december 2016 heeft SPT een update uitgevoerd van de toekomstanalyse. Door middel van de analyse van een aantal kenmerkende risico's van het fonds is de vraag beantwoord of het pensioenfonds als uitvoeringsvorm nog steeds optimaal is om de strategie van SPT in de praktijk te brengen en de missie te verwezenlijken. De kernvragen zijn daarbij:

1. Haalbaarheid van de missie: Kan SPT haar missie van uitzicht op 1,15% verhoging op lange termijn waarmaken? Met andere woorden, kan SPT voldoende beleggingsrisico nemen om de beoogde verhoging mogelijk te maken en tegelijkertijd de kortetermijnrisico's te doorstaan?
2. Aanvaardbaar kostenniveau: Zijn de kosten laag genoeg (zowel in relatieve als in absolute zin) om uitholling van de beoogde toeslagverlening te voorkomen en is de kostenvoorziening toereikend?
3. Borging van organisatie en governance: Is de organisatie en inrichting van SPT dusdanig dat evenwichtige belangenafweging mogelijk is?

Voor elk van deze vragen zijn indicatoren vastgesteld alsmede trigger niveaus. De triggers dienen als handvat voor een mogelijke discussie over de toekomstbestendigheid van het fonds.

De conclusies zijn:

1. De missie van SPT kan de komende jaren voldoende worden waargemaakt, en het fonds kan voldoende beleggingsrisico nemen om de toeslagverlening mogelijk te maken.
2. De hoogte van de kostenvoorziening is toereikend om de kosten tot in de verre toekomst te dragen. Met de krimp van het fonds stijgen de kosten per deelnemer slechts weinig.

3. Er is voldoende participatie en contact met de deelnemers om te 'weten wat er speelt' en evenwichtige belangenafweging te faciliteren.

In de toekomstanalyse van 2016 constateert SPT dat het (beroeps)pensioenfonds nog steeds een goede uitvoeringsvorm is om, gegeven de strategie, de missie te verwezenlijken. SPT zal de komende vijf tot tien jaar niet in een situatie komen die zou leiden tot een liquidatie of een noodzakelijke omvorming van het fonds. Echter, SPT is zich bewust van het feit dat de levensduur van het fonds eindig is. Mocht op enig moment de continuïteit van het bestuur in gevaar komen dan zal dit aanleiding zijn om de zelfstandige voortzetting van SPT te heroverwegen.

SPT zal deze analyse jaarlijks herhalen en, in goed overleg met haar belanghebbenden, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht, de toekomstscenario's afwegen. Het bestuur heeft de jaarlijkse update van de analyse opgenomen in haar beleids- en verantwoordingscyclus en vastgelegd in de ABTN.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Utrecht, 22 mei 2017

Het bestuur van SPT

Meilof Snijder (voorzitter a.i.)

Sako Zeverijn

Fokko Covers

Raad van Toezicht

Verslag en verantwoording van de Raad van toezicht SPT over het jaar 2016

Inleiding

Conform de statuten van SPT legt de raad van toezicht jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden. Deze verantwoording is vastgelegd in deel A. van dit document. Daarnaast stelt de raad van toezicht van SPT elk jaar een rapport van bevindingen op waarin waarnemingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar zijn opgenomen. Dit rapport vormt deel B. van dit document. Hoewel de verantwoording en het rapport in beginsel betrekking hebben op het boekjaar 2016 zijn ook relevante ontwikkelingen in 2017 meegenomen.

A. Verantwoording van uitvoering van taken en uitoefening van bevoegdheden

Woord vooraf

Het jaar 2016 is wederom een bewogen jaar geweest voor SPT. Het bestuur heeft de operationele zaken goed opgepakt en er is met name progressie geboekt op het gebied van risicomanagement, beleggingen en de communicatie.

Zorgenkind blijft echter de samenwerking tussen het bestuur van de BPVT en het bestuur van het pensioenfonds. Er is een duidelijk verschil van mening over de taakopvatting van het bestuur de BPVT tussen het pensioenfonds enerzijds en het bestuur van de BPVT anderzijds. Dit heeft geleid tot veel discussie en bijeenkomsten, o.a. onder begeleiding van een onafhankelijke derde, maar tot een echte oplossing heeft dit niet geleid. Inmiddels is er een rapport door een (vooraf) door alle betrokkenen geaccepteerde partij uitgebracht. De BPVT steunt integrale uitvoering van dit rapport niet en heeft een advocaat ingeschakeld. De raad maakt zich ernstig zorgen over de verharding van standpunten, over de hoeveelheid tijd die het fonds en zijn organen aan deze problematiek besteden en aan de kosten die hiermee gemoeid zijn. Het toezicht van de raad is beperkt tot het fonds en zijn organen (waar de BPVT buiten valt); de raad beperkt zich hier dan ook tot een oproep aan alle betrokkenen en belanghebbenden om snel tot een oplossing te komen die in het belang is van degenen die rechten hebben opgebouwd bij SPT.

Taken en bevoegdheden

De raad van toezicht heeft een aantal taken en bevoegdheden. De wettelijke taken zijn ten minste het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op een evenwichtige belangenafweging. Daarnaast richt de raad van toezicht zich op het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd en op het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en langere termijn. Ook staat de raad van toezicht het bestuur met raad terzijde.

De raad van toezicht heeft hiermee als taak de monitoring en beoordeling van het beleidsproces van het bestuur, de algemene gang van zaken binnen het fonds, de beheersing van de risico's en, vanwege de wettelijke taak voor een pensioenfondsbestuur, een beoordeling van de wijze waarop het bestuur de evenwichtige belangenafweging procesmatig heeft ingericht.

Naast de wettelijke taken heeft de raad van toezicht een aantal wettelijke goedkeuringsrechten. Aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn besluiten van het bestuur onderworpen tot vaststelling van jaarverslag en jaarrekening, profielschets bestuurders,

beloningsbeleid en voorts overdracht van verplichtingen, liquidatie, fusie, splitsing en omzetting van het fonds in een andere rechtsvorm.

De raad van toezicht heeft daarnaast wettelijke bevoegdheden verband houdende met een situatie van disfunctioneren van het bestuur en ten aanzien van de benoemingsprocedure voor een nieuw bestuurslid.

Conform de statuten van SPT legt het bestuur de vaststelling van de lange termijn ambities van het fonds ter goedkeuring voor aan de raad van toezicht.

De VITP-Toezichtcode

De raad van toezicht werkt volgens het normenkader zoals vastgelegd in de Toezichtcode van de VITP (= Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector). Deze code is te vinden op www.vitp.nl. De leden van de raad van toezicht zijn lid van de VITP. Hoewel de toepassing van de VITP-Toezichtcode niet wettelijk verankerd is, neemt de raad van toezicht van SPT deze code wel als uitgangspunt bij zijn toezichtwerkzaamheden. De raad van toezicht heeft de VITP-Toezichtcode toegepast bij de organisatie en opzet van de uit te voeren taken door het te hanteren normenkader (vermeld bij de diverse onderdelen van deze rapportage) vast te stellen. Conform hoofdstuk 5 van de VITP-Toezichtcode betreft de raad van toezicht de volgende onderwerpen in haar toezicht (naast de wettelijke hierboven genoemde taken): het functioneren van de governance, het functioneren van het bestuur, cultuur en gedrag, transparante en begrijpelijke communicatie en de verantwoording door het bestuur met betrekking tot de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Overzicht van gevoerd overleg

In 2016 heeft de raad van toezicht de gang van zaken binnen het fonds viermaal onderling en vijfmaal met het voltallige bestuur van SPT besproken. Daarnaast heeft de raad van toezicht overlegd met de BPVT en het verantwoordingsorgaan en zijn er twee bijeenkomsten geweest met alle organen van het fonds en de BPVT. Er is veelvuldig overleg geweest tussen de voorzitter van de raad van toezicht en de voorzitter van het bestuur van SPT en bestuursleden van de BPVT.

Uitgeoefende bevoegdheden

- In 2016 werd het bestuursbesluit tot vaststelling van het jaarverslag 2015 en de jaarrekening 2015 goedgekeurd. Hierbij werden door de raad van toezicht enige aanbevelingen voor de nog komende verslaggeving afgegeven.
- De raad van toezicht heeft, na overleg zoals bedoeld in artikel 1a van het Besluit Financieel toetsingskader (risicohouding), de aanpassing van de financiële opzet van het fonds en de gebruikmaking van de wettelijke mogelijkheid tot eenmalige vergroting van het risicoprofiel positief beoordeeld. De belangen van de verschillende groepen binnen het fonds worden hierdoor evenwichtiger behartigd en het verwachte pensioenresultaat stijgt.
Het bestuur heeft van deze mogelijkheid nog geen gebruik gemaakt vanwege bezwaren van de zijde van de BPVT en van het verantwoordingsorgaan.
- De raad van toezicht heeft de bijgestelde toekomstanalyse van het bestuur beoordeeld (doorlopend proces) en daarbij suggesties voor aanscherping gegeven.
- De raad van toezicht heeft het aangepaste functieprofiel voor een bestuurslid goedgekeurd. De raad heeft in 2016 de benoeming van de heer Covers als bestuurslid positief beoordeeld.

In januari 2017 heeft de raad van toezicht een zelfevaluatie gehouden onder begeleiding van een extern bureau. Bij deze zelfevaluatie werd ook feedback ontvangen van bestuur en verantwoordingsorgaan. De aanbeveling om met een jaaragenda te werken is met het bestuur besproken en ingevuld (inwerkingtreding 2017). Overige aanbevelingen zijn, voor zover feitelijk meetbaar, door de raad van toezicht geagendeerd.

B. Rapport van bevindingen, waarin opgenomen waarnemingen en aanbevelingen

Op onderdelen hebben waarnemingen niet alleen betrekking op het boekjaar 2016, maar ook op ontwikkelingen in 2017, om een completer beeld van processen te geven.

Het functioneren van de governance en het bestuur

Norm:

Het intern toezicht vormt zich een oordeel over het functioneren van het bestuur.

Toelichting: Het intern toezicht kijkt daarbij onder meer naar:

- Of het bestuur opgewassen is tegen de inhoudelijke en organisatorische complexiteit van het fonds
- Of de countervailing power van het bestuur jegens meer gespecialiseerde gesprekspartners functioneert
- De collegiale samenwerking binnen het bestuur en commissies (cultuur en gedrag)
- De kwaliteit van besluitvorming
- Of de stuurvariabelen die het bestuur hanteert, passen bij de strategie en het beleid van het fonds
- Of de rapportages goed aansluiten op de gehanteerde stuurvariabelen
- Naleving van de Code Pensioenfonds

De governance

De samenwerking tussen bestuur en de raad van toezicht is goed. Dit is in de zelfevaluatie ook bevestigd. Er is in 2016 een nieuw (extern) bestuurder aangesteld. Deze heeft als specifiek aandachtsgebied risicomanagement.

De verhoudingen tussen bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht zijn als voldoende te duiden. Dat twee leden van het verantwoordingsorgaan ook lid zijn van het bestuur van de BPVT, komt de transparantie en het functioneren van de governance naar het oordeel van de raad niet ten goede. De discussie over de toekomst van het fonds blijft bestaan, maar er is meer begrip voor elkaars standpunten (met name het verantwoordingsorgaan en bestuur hebben verschillende inzichten over de invulling van de toekomst van het fonds en de daarbij te hanteren horizon). Het bestuur werkt aan het vaststellen van zogenaamde 'triggers' die aangeven wanneer er door het bestuur actie is vereist voor nadere invulling van de toekomst van het fonds. De raad van toezicht heeft aan het bestuur meegegeven dat het bestaansrecht van het fonds goed moet zijn onderbouwd en de basis is voor begrip bij de achterban over het voortbestaan van het gesloten fonds.

Ook dit jaar benadrukt de raad van toezicht zijn constatering van vorig jaar dat het van belang is om de verschillende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de diverse organen van het fonds en de BPVT scherp in beeld te houden en hierover duidelijk te communiceren. Verwachtingen over de planning en het verloop van processen dienen expliciet te worden gemaakt (waarbij de raad van toezicht zich bewust is van zijn eigen verantwoordelijkheid in deze). In 2016 heeft met name het proces rondom de taken en verantwoordelijkheden van de BPVT enorm veel energie en geld gekost.

Het bestuur

De heer Meilof Snijder heeft, na het plotselinge overlijden van de heer Stan Hoovers in januari 2016, de rol van voorzitter ad interim op zich genomen. Daarnaast is de heer Fokko Covers tot het bestuur toegetreden als extern bestuurder. Hiermee had het bestuur weer voldoende slagkracht en deskundigheid in huis. De raad neemt waar dat het bestuur goed aandacht besteedt aan de gewenste continuïteit in het bestuur. Helaas zag de heer Rik Albrecht zich genoodzaakt om in 2017 terug te treden als bestuurslid. De raad maakt zich zorgen over de continuïteit van het bestuur, maar ziet ook dat het bestuur hier serieus werk van maakt

Conclusies governance en bestuur:

De raad van toezicht concludeert dat de governance van het fonds, met name waar het de verhouding met de BPVT betreft, drastisch verbeterd moet worden en spreekt de verwachting uit dat deze verbetering ingezet en gerealiseerd wordt in 2017.

Het beleid van het bestuur

Norm:

Het intern toezicht vormt zich een oordeel over het beleid van het bestuur.

Toelichting: Het intern toezicht kijkt naar de overwegingen die aan het beleid ten grondslag liggen:

- Zijn de procedures, die de wet hieromtrent aangeeft, gevolgd?
- Heeft het bestuur zich voldoende ingespannen om van de vertegenwoordigers van de beroepsgroep duidelijkheid te verkrijgen over de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het fonds?
- Geeft de missie van het fonds de doelstellingen en uitgangspunten voldoende weer?
- Is de strategie consistent met de missie van het fonds?
- Is het beleid consistent met de strategie, de financiële positie en de risicobereidheid van het fonds?
- Is de communicatie hierover een juiste reflectie hiervan?
- Wordt er een adequate beleids- en verantwoordingscyclus gehanteerd?

Door het bestuur zijn de missie, visie en strategie van het fonds vastgelegd. De door het bestuur omschreven doelen en uitgangspunten zijn hier inherent aan. De raad van toezicht constateert dat de risicohouding consistent is met de missie van SPT. De raad heeft in 2016 discussie met het bestuur gevoerd over de definitie van waardeverstoring van het pensioen. De raad begrijpt dat het bestuur niet spreekt over een toeslagambitie maar dat het bestuur uitgaat van een verwachting van een jaarlijkse stijging, die zich vertaalt heeft in het beleggingsbeleid welke nader uitgewerkt is in de Investment Policy Statement. De raad heeft het bestuur geattendeerd op het belang van duidelijke communicatie hierover. Dit is door het bestuur opgepakt.

Conform norm 3 van de Code Pensioenfondsen heeft het bestuur een heldere en goed gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus opgesteld. De raad volgt in 2017 of dit proces goed wordt toegepast. Met name de verantwoording in het jaarverslag over het behalen van doelen (norm 18 van de Code Pensioenfondsen) krijgt nadere aandacht van de raad van toezicht.

De raad heeft geconstateerd dat het bestuur (in maart 2016) de naleving van de Code Pensioenfondsen heeft herijkt.

Zoals elders in dit rapport opgemerkt heeft het bestuur een toekomstanalyse van het fonds gemaakt.

Het beleggingsbeleid is nader uitgewerkt in de Investment Policy Statement die is toegelicht aan vertegenwoordigers van de verschillende fondsorganen en aan het bestuur van de BPVT op een studiedag. De structuur van het vermogensbeheer is er op aangepast.

In 2016 heeft het bestuur vervolgstappen gezet op het gebied van het integriteitsbeleid waarbij ook de invulling van de compliance functie een belangrijke rol vervult.

Voor het communicatiebeleid verwijzen wij naar het desbetreffende hoofdstuk hierna in het rapport.

Conclusies over beleid:

Het bestuur heeft een duidelijke beleids- en verantwoordingscyclus opgesteld. Er wordt een consistent financieel beleid gevoerd, in lijn met de geformuleerde missie, visie en strategie en goed onderbouwd in de Investment Policy Statement.

De algemene gang van zaken in het fonds

Norm:

Het intern toezicht beoordeelt of de algemene gang van zaken in het fonds voldoet aan de eisen van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Toelichting: er wordt ten minste voldaan aan:

- Een duidelijke en adequate verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden
- Een adequate vastlegging van rechten en verplichtingen
- Eenduidige rapportagelijnen
- Een adequaat systeem van informatievoorziening en communicatie
- Maatregelen om zeker te stellen dat het fonds te allen tijde in overeenstemming handelt met geldende externe en interne regelgeving (compliance)
- Beheerste en integere bedrijfsvoering

Met het aantrekken van een nieuw bestuurslid is er extra kennis en ervaring in het bestuur gekomen. De taken lijken goed verdeeld in het bestuur en de deskundigheid is van meer dan voldoende niveau op de verschillende beleidsvlakken. Tevens wordt er geïnvesteerd in een verdere verhoging van het kennisniveau door het bijwonen van seminars en congressen maar ook door het volgen van opleidingen.

De ondersteuning door AZL is goed te noemen en de uitvoering van de werkzaamheden eveneens.

Het bestuur heeft een nieuwe visie op compliance ontwikkeld (compliance 2.0) waarbij het accent is verschoven van rule based naar principle based. Dit beleid is goed doorgesproken en afgestemd met de nieuwe compliance officer. In een gezamenlijke sessie waarbij alle fondsorganen vertegenwoordigd waren, is het compliance beleid nader toegelicht met de bedoeling de uitgangspunten van het beleid te verankeren in het denken en handelen van betrokkenen. Sinds 2016 wordt een gedragscode gehanteerd die goed op dit beleid aansluit (meer principle based). In 2017 zal de compliance officer nader op de werking van deze gedragscode toetsen. Het integriteitsbeleid en beheersing integriteitsrisico's is ingericht in overeenstemming met de visie op compliance. De raad van toezicht heeft de visie op compliance en de inrichting ervan als passend beoordeeld bij de stijl van besturen van het fonds. Deze stijl is te beschrijven als no-nonsense en pragmatisch, met korte lijnen, maar met tegelijkertijd oog voor wettelijke vereisten en goede inrichting van processen. De ingezette lijn met betrekking tot integriteit en belangenverstrengeling binnen het fonds en de overige stakeholders blijft een belangrijk aandachtspunt van het bestuur, dat door de raad van toezicht nauwlettend gevolgd wordt.

Het beleid van het bestuur is beheerst en integer met oog voor de risico's die het fonds loopt. Het beleggingsbeleid is defensief te noemen en heeft geleid tot een beleidsdekkingsgraad van 106,8% (eind 2016).

Conclusies over algemene gang van zaken:

Bestuursondersteuning en pensioenuitvoering is in orde. Compliance is herijkt en in opzet vernieuwd.

Adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging

Norm:

Het intern toezicht beoordeelt of de risicobeheersing adequaat is en het intern toezicht beoordeelt of het bestuur zorgdraagt voor een evenwichtige belangenafweging.

Toelichting:

Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integraal

risicomanagement (IRM) adequaat georganiseerd is. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicobeheersing legt het bestuur vast.

Het risicomanagement proces dient organisatorisch goed ingebed te zijn. Voor de oordeels- en besluitvorming door het bestuur zijn goede rapportages onontbeerlijk. Het proces moet periodiek worden herhaald. Het bestuur houdt bij de bepaling van de risicobereidheid terdege rekening met de risicobereidheid van de belanghebbenden bij het fonds.

Naast risicobeheersing is de evenwichtige belangenafweging een van de belangrijke pijlers van goed pensioenfondsbestuur. Het bestuur zorgt er voor dat in de besluitvorming de belangen van verschillende groepen op evenwichtige wijze worden meegewogen. De gemaakte afweging van de betrokken (deel)belangen wordt expliciet gemaakt en waar mogelijk gekwantificeerd.

Het bestuur onderkent het belang van de evenwichtige belangenafweging. Bij beslissingen wordt hier uitdrukkelijk rekening mee gehouden.

Het risicomanagement is in november 2016 nader ingericht en vastgelegd in een Risicomanagementbeleidsplan. De raad beoordeelt dit plan als duidelijk, kort en krachtig en passend bij aard en complexiteit van het fonds. Het beleidsplan bevat een duidelijke beleids- en verantwoordingscyclus met betrekking tot het risicomanagement aan de hand waarvan de raad in 2017 de werking van het risicomanagement nader zal beoordelen. De raad let daarbij onder meer op de inrichting van de '3 lines of defense' en de uitgangspunten volgens COSO: relatie tussen doelstellingen van de organisatie, beheersingscomponenten en inrichting.

Conclusies over risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging:

Risicobeheersing is herijkt en wordt nader ingericht. De raad zal in 2017 de nieuwe opzet beoordelen, mede aan de hand van werking in de praktijk. Evenwichtige belangenafweging is geborgd.

Financiering

Norm:

Het pensioenfonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit met inachtneming van de vastgestelde risicohouding.

Toelichting: het doel van de haalbaarheidstoets is:

- Expliciete aandacht voor verwachtingen in relatie tot de ambitie en de risico's bij de gegeven opdracht en tot stand gekomen strategisch beleid
- Herijking van de evenwichtige belangenafweging tussen groepen en generaties
- Herijking van een haalbaar en realistisch premiebeleid (indien van toepassing)
- Herijking van de ambitie en risicohouding
- Signaalfunctie voor acties en bijsturing

De haalbaarheidstoets heeft een vaste plek gekregen en wordt jaarlijks uitgevoerd. De toets is in 2016 ook ingezet om te beoordelen of de veranderingen in het beleggingsbeleid de beoogde gevolgen hadden voor de verschillende deelnemersgroepen (doel: op lange termijn een wat hoger indexatieresultaat, zonder dat de gevolgen van eventuele kortingen op korte termijn substantieel vergroot werden). Gebleken is dat de aanpassingen in 2015 van het beleid tot een beter evenwicht hebben geleid tussen de verschillende groepen.

Conclusies over financiering:

De haalbaarheidstoets, in 2015 geïntroduceerd, wordt door het bestuur goed toegepast, zowel voor de jaarlijkse toetsing als bij de herijking van het beleggingsbeleid.

Communicatiebeleid

Norm:

Het intern toezicht ziet toe op een transparante en begrijpelijke communicatie met alle stakeholders.

Toelichting:

Het intern toezicht kijkt of het bestuur een adequaat communicatiebeleid voert. De persoonlijke pensioeninformatie is goed toegankelijk en het pensioenbewustzijn wordt bevorderd. Verder stimuleert het beleid de dialoog met de belanghebbenden over het gevoerde en het te voeren beleid. De informatiebehoefte van de belanghebbende geldt bij het communicatiebeleid als uitgangspunt. De informatie gaat over het wel en wee van het fonds en de relevante veranderingen. De persoonlijke informatie geeft een duidelijk en realistisch beeld van het pensioen (inclusief de indexatie-ambitie) dat bij het fonds is opgebouwd. Tevens is duidelijk wat de risico's zijn voor de participant en verder draagt de informatie bij aan het inzicht in de totale financiële situatie van de belanghebbende.

Het bestuur heeft het afgelopen jaar veel aandacht voor de communicatie gehad.

Eind 2015 ging de nieuwe website van SPT live en in 2016 is de look & feel van de nieuwsbrief voor deelnemers in lijn gebracht met deze nieuwe website. Met name de nieuwe opzet van de website moet ertoe leiden dat de informatieverstrekking beter ontvangen wordt door de deelnemers. Door meer transparantie en meer toegankelijkheid lijkt dit met deze website mogelijk. De Algemene Vergadering van deelnemers die in juni 2016 plaats vond is voor de eerste maal op video vastgelegd en kon door belangstellenden worden bekeken. De eerste reacties op zowel de nieuwe website als de vergadering op video zijn positief.

Conclusies over communicatiebeleid:

De raad van toezicht onderkent de kwaliteitsslag die is gemaakt en verwacht dat deze trend wordt voortgezet. Daarnaast vraagt de raad aandacht voor vastlegging van het communicatiebeleid in een beleidsplan.

Opvolging eerdere bevindingen en aanbevelingen

Norm:

Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur aan eerdere bevindingen en aanbevelingen van het intern toezicht geeft.

Toelichting:

Het bestuur dient een standpunt in te nemen over de bevindingen en aanbevelingen van het intern toezicht. Het intern toezicht ziet erop toe dat het bestuur dat doet en volgt de follow-up. Het is overigens het recht van het bestuur om te besluiten aan bepaalde bevindingen en aanbevelingen van het intern toezicht geen opvolging te geven.

Het bestuur heeft de aanbevelingen van de externe relaties certificerend actuaire, accountant, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht samengevoegd in een voortgangsdokument (laatstelijk aangepast op 10 november 2016).

Conclusies over opvolging van aanbevelingen:

De raad constateert dat alle aanbevelingen de aandacht krijgen die zij verdienen. Er staan, behoudens een enkele uitzondering, geen aanbevelingen open.

Goedkeuring jaarverslag

Norm:

Het jaarverslag en jaarrekening geven goed inzicht in de gevolgde bestuursprocessen, risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.

Toelichting op de norm:

Het jaarverslag en jaarrekening voldoen ten minste aan de volgende criteria:

Bestuursprocessen:

- Vermelding van de bestuurlijke doelen, uitgangspunten, missie, visie en strategie en een uiteenzetting over de mate waarin gestelde doelen en beleid zijn gerealiseerd en welke actie hierop mogelijk is genomen
- Een verantwoording over het gevoerde beleid, over de effectiviteit van het beleid, de besluitvormingsprocedures, de besluiten en de realisatie van het beleid, alsmede een verantwoording over de beleidskeuzes voor de toekomst
- Een vermelding over de evaluatie van het functioneren van het bestuur

Risicobeheersing:

- Een uiteenzetting over beheerste en integere bedrijfsvoering
- Een vermelding van de nevenfuncties van de beleidsbepalers en de mede-beleidsbepalers

Evenwichtige belangenafweging:

- Een bespreking van de toepassing van de evenwichtige belangenafweging
- inzicht in de risico's van belanghebbenden op korte en lange termijn gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau

Voorts toetst de raad van toezicht op consistentie met de waarnemingen die de raad van toezicht heeft gedaan.

Verklaring raad van toezicht:

De raad van toezicht heeft het bestuursbesluit tot vaststelling van onderhavig jaarverslag en jaarrekening goedgekeurd. Het jaarverslag en jaarrekening geven goed inzicht in de gevolgde bestuursprocessen, risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.

Samenvattend

Ook 2016 is een roerig jaar geweest. De samenwerking tussen BPVT en het pensioenfonds is helaas tot een dieptepunt gedaald. Met bemiddeling is men in 2016 niet tot elkaar gekomen. Het rapport Swalef, dat eind 2016 is uitgebracht, had in 2017 meer soelaas moeten bieden. Helaas lijkt dat niet het geval. De raad maakt zich ernstig zorgen over de hoeveelheid tijd, energie en geld die hiermee gemoeid is.

Daarentegen heeft het pensioenfonds als zodanig goed gefunctioneerd. Op alle beleidsterreinen is progressie geboekt en het gedegen beleid heeft geleid tot een goede performance. Het bestuur is uitstekend in staat risico's goed te wegen en afgewogen besluiten te nemen, waarbij evenwichtige belangenafweging en risicomanagement op juiste wijze worden toegepast. Ook op het gebied van communicatie is progressie geboekt; o.a. een nieuwe website heeft daarbij geholpen.

Concluderend is de raad van toezicht tevreden over de gang van zaken binnen het fonds en het functioneren van het bestuur. Er is open, constructief en intensief met het bestuur gesproken en de lijnen naar elkaar zijn kort.

De raad van toezicht wil het bestuur en het verantwoordingsorgaan bedanken voor de open en constructieve samenwerking.

Raad van toezicht SPT, Utrecht, 22 mei 2017

Gerard van de Kuilen (voorzitter)

Jacqueline Verhulst

Dick Wenting

Verantwoordingsorgaan

Oordeel Verantwoordingsorgaan SPT over het jaar 2016

Inleiding

De financiële ontwikkelingen binnen het pensioenfonds zijn positief. De dekkingsgraad kende in boekjaar 2016 een gestaag opgaande lijn. Weliswaar zijn de financiële zorgen nog steeds niet voorbij, maar de vooruitzichten zijn rooskleuriger dan ze voorheen waren.

De discussie over een nieuw pensioenstelsel blijft voortduren. De politieke kleur bepaalt het standpunt van de politieke partijen, zonder dat een duidelijke oplossing met onbedoelde neveneffecten kan worden gepresenteerd. Vooralsnog is een definitieve keuze nog niet in zicht. Voor ons pensioenfonds zijn deze ontwikkelingen echter minder belangrijk; het pensioenfonds SPT is een gesloten fonds en kent geen actieve deelnemers. In principe zijn de taken van het Bestuur vooral gericht op het beheer van het vermogen.

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over:

- het handelen van het Bestuur.
- door het Bestuur voorgenomen en uitgevoerde beleid.

De rechten en bevoegdheden van het VO zijn opgenomen en verwoord in het reglement van het VO en zijn afgestemd met de statuten van het SPT.

Samenstelling van het VO

In 2015 heeft Jaap de Jonge al te kennen gegeven te willen stoppen met het werk voor het VO. Ter wille van de continuïteit heeft hij zijn werkzaamheden voortgezet tot medio 2016. In de Algemene Vergadering van Deelnemers op 21 juni 2016 is Daan Ypkemeule benoemd tot zijn opvolger.

Per 31 december 2016 is het Verantwoordingsorgaan samengesteld uit de volgende tandartsen:

- Gerard Vermeulen, voorzitter;
- Daan Ypkemeule, lid;
- Bert Brink, lid;
- Peter Czaikowsky, lid.

Taken

Wet- en regelgeving kennen aan het VO een aantal taken en rechten toe, die tot doel hebben de belangen van de deelnemers te beschermen. Zo heeft het VO bijvoorbeeld adviesrecht met betrekking tot ondermeer het vaststellen en wijzigen van het pensioenreglement en de hoogte van de beloning van bestuursleden SPT. Goedkeuringsrecht is onder meer toegekend ten aanzien van beëindiging of liquidatie van het pensioenfonds en aan een eventuele wijziging van de statuten.

Het VO is een orgaan waarin de deelnemers, de pensioengerechtigden en belanghebbenden zijn vertegenwoordigd.

De leden van het VO laten zich bij het uitoefenen van hun functie leiden door het besef dat zij de belangen van de deelnemers in het pensioenfonds behartigen. Daarom zien zij toe op de correcte naleving van de regels voor goed pensioenfondsbestuur en op een evenwichtige belangenafweging door het Bestuur van het pensioenfonds.

Activiteiten

Het VO heeft in 2016 aan 8 reguliere vergaderingen, 2 vergaderingen met Bestuur, 1 vergadering met de Raad van Toezicht, 1 vergadering met Bestuur BPVT, 4 vergaderingen met verschillende gremia ten behoeve van het jaarwerk en 6 extra vergaderingen deelgenomen.

Het VO als geheel heeft deskundigheidsniveau A. Ten aanzien van het bevorderen en in stand houden van de benodigde kennis om de werkzaamheden als lid van het VO te kunnen blijven uitoefenen, streven de leden ook naar het behalen van Deskundigheidsniveau A op individueel niveau. Dit wordt gerealiseerd door enerzijds de van toepassing zijnde opleidingen te volgen, anderzijds door de reeds opgedane kennis op niveau te houden door het bezoeken van bijeenkomsten en seminars.

Governance

De Governance, ofwel de bestuursomgeving binnen het pensioenfonds en met name de status van de BPVT hierbinnen is onderwerp geweest van een onderzoek. De uitkomsten van dit onderzoek zijn niet herkend door alle betrokken partijen. Een bijzondere uitkomst van het rapport was het voorstel om de structuur van de governance aan te gaan passen, door de mogelijkheden te gaan verkennen om het Bestuur van BPVT nog meer dan nu al het geval is te integreren in het Verantwoordingsorgaan.

Later in het verslagjaar hebben de drie voorzitters, te weten de voorzitter a.i. van het SPT Bestuur, de voorzitter van het VO en de voorzitter van het BPVT Bestuur, besloten om voor het verkenningstraject de hulp in te roepen van een externe deskundige, namelijk Swalef Pensioenjuristen in de persoon van mevr. mr. M. Swalef. Hieruit is gebleken dat deze integratie geen doorgang kan vinden, daar de beroepspensioenvereniging wettelijk niet in het VO op kan gaan.

Daarnaast kwam mevr. mr. M. Swalef met het advies dat het Benoemen/Schorsen/Ontslag recht wat tot nu toe statutair bij de BPVT rust, niet leidt tot een evenwichtige balans in de verhoudingen binnen de governance van SPT. Zij adviseerde om dit aan te passen conform de huidige code 45 van de Code Pensioenfondsen (aanvullende wet- en regelgeving van kracht sedert 01-07-2014). Helaas heeft o.a. dit advies er mede toe geleid dat verhoudingen binnen de governance SPT verder dreigen te ontsporen en in 2017 (tot op moment van schrijven van dit oordeel) nog steeds niet zijn opgelost. Het VO vindt het bij meerderheid onbegrijpelijk dat enkele bestuursleden van de BPVT zo halsstarrig de adviezen van mevr. mr. M. Swalef niet willen accepteren. Het ziet niet in dat de belangen van de deelnemers hiermee gediend zijn. Dit alles leidt tot zorgelijke ontwikkelingen. Het hoopt van harte dat genoemde BPVT-bestuursleden snel de mogelijkheid vinden om over hun eigen schaduw heen te stappen en het door hen beoogde belang van de deelnemers daadwerkelijk ook te gaan dienen.

Adviezen

Het Verantwoordingsorgaan heeft desgevraagd twee maal positief advies uitgebracht ten aanzien van voorgenomen wijzigingen pensioenreglement; met betrekking tot een uitbreiding van de hoog- laag regeling, met betrekking tot het vermelden van de toeslagambitie en enkele tekstuele wijzigingen die ingegeven zijn door wet- en regelgeving.

In het verslagjaar is het Verantwoordingsorgaan door het Bestuur geïnformeerd over het voornemen om het financiële beleid ingrijpend te wijzigen. Ofschoon voor dit voornemen geen advies aan het Verantwoordingsorgaan gevraagd hoeft te worden, heeft het Verantwoordingsorgaan aangegeven van mening te zijn dat een dergelijke beleidswijziging niet in het belang van de deelnemers is. Het Bestuur heeft daarop aangegeven de beleidswijziging nog eens te zullen overwegen.

Aanbevelingen dit jaar

1. Het VO adviseert het Bestuur om alert te blijven op de uitvoeringskosten in de meest ruime zin.
2. Ondanks aanbeveling 3 in jaarverslag 2015 constateert het VO dat de motivering van besluiten in de notulen van bestuursvergaderingen, nog steeds te wensen overlaat. Het VO vraagt hier opnieuw aandacht voor om dit explicieter vast te leggen.
3. Het VO adviseert het Bestuur om de governance perikelen in 2017 definitief op te lossen, zodat het voortbestaan van het fonds niet meer in gedrang kan komen.
4. Het VO beveelt aan het in te stellen ledenpanel een getrouwe afspiegeling te laten zijn van het deelnemersbestand. Dat biedt de mogelijkheid aan het Bestuur en het VO aanzienlijk meer inzicht te krijgen in opvattingen en oordelen van de deelnemers over het gevoerde beleid en de beleidsvoornemens.
5. Het VO is van mening dat van een te klein aantal deelnemers de mail adressen bekend zijn. Het beveelt het Bestuur meer inspanningen te doen om dat aantal te vergroten.
6. Het VO adviseert het document dat het ambitie niveau en de risicohouding vastlegt, te actualiseren en bij DNB in te leveren.

Reactie verslag Raad van Toezicht.

Het VO heeft met grote instemming kennis genomen van de rapportage van de Raad van Toezicht (RvT). Met name door de oproep aan alle betrokkenen en belanghebbenden om snel tot een oplossing te komen van het governance conflict, toont de RvT haar grote betrokkenheid bij ons fonds.

Het VO dankt de RvT voor de open en plezierige samenwerking.

Tot slot

Het jaar 2016 begon voor het Bestuur bijzonder moeilijk, door het plotselinge overlijden van haar voorzitter Stan Hoovers begin januari en de aanvankelijk slechte prognose voor Sako Zeverijn. Gelukkig laat zijn verbeterde gezondheid toe dat hij als bestuurslid voor het fonds behouden is gebleven.

Door het benoemen van Fokko Covers, per 01-07-2016 tot bestuurslid SPT, is het Bestuur weer op volledige sterkte gekomen, na een halfjaar met drie leden gefunctioneerd te hebben.

Het VO vindt, dat ondanks deze moeilijke situatie, het Bestuur in het verslagjaar goed werk heeft verricht met een goed financieel resultaat voor het fonds tot gevolg.

Bronnen

Het VO heeft haar mening kunnen baseren op de inhoud van de jaarwerkstukken, fondsdocumenten en notulen van de bestuursvergaderingen.

Verantwoordingsorgaan SPT

Gerard Vermeulen, voorzitter

Daan Ypkemeule, lid

Bert Brink, lid

Peter Czaikowsky, lid

Reactie bestuur

Het bestuur heeft met instemming kennis genomen van de verslagen van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

Beide verslagen weerspiegelen de betrokkenheid van beide organen bij het fonds.

Beide verslagen geven ook een goed inzicht in de gesprekken en discussies zoals die het afgelopen jaar binnen SPT hebben plaatsgevonden.

Bestuurlijk stond 2016 vooral in het teken van de governance problemen bij SPT en de bestuurssamenstelling.

Het bestuur dankt beide organen voor hun aandacht, adviezen en steun om oplossingen te vinden voor deze problematiek.

In de komende maanden gaat het bestuur de aanbevelingen die in beide verslagen gedaan zijn bespreken met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Dit betreft met name de genoemde governance problematiek bij SPT en de continuïteit in het bestuur.

Tot slot dankt het bestuur de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan voor de constructieve bijdrage die beide organen leveren aan een goede en adequate besturing van SPT.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2016	2015
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Aandelen vastgoedmaatschappijen	18.332	16.199
Beursgenoteerde aandelen	422.828	379.794
Vastrentende waarden	1.212.553	1.205.943
Derivaten	86.508	44.065
Overige beleggingen	191.596	175.485
	1.931.817	1.821.486
Vorderingen en overlopende activa [2]	23.310	33.736
Liquide middelen [3]	7.185	50.147
	1.962.312	1.905.369

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2016	2015
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [4]	172.699	117.447
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	1.773.165	1.739.949
Kortlopende schulden en overlopende passiva[6]	16.448	47.973
	1.962.312	1.905.369

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2016	2015
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen		
Directe beleggingsopbrengsten [7]	53.433	48.424
Indirecte beleggingsopbrengsten [8]	101.346	-41.290
Kosten van vermogensbeheer [9]	-2.105	-3.105
	152.674	4.029
Saldo van overdrachten van rechten (10)		
Overgedragen pensioenverplichtingen	-360	0
Pensioenuitkeringen [11]	-62.007	-58.510
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [12]		
Rentetoevoeging	1.017	-2.785
Ontrekking voor pensioenuitkeringen	62.086	58.589
Ontrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.551	1.559
Overgedragen pensioenverplichtingen	432	0
Wijzigen marktrente	-117.744	-57.973
Resultaat op sterfte	2.297	878
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	56	-24
Resultaat op mutaties	-142	114
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	34	0
Wijzigen actuariële grondslagen	17.185	0
Toeslagverlening arbeidsongeschikten	12	21
	-33.216	379
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [13]	-1.839	-1.663
Overige baten en lasten [14]	0	2
Saldo van baten en lasten	55.252	-55.763
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	55.252	-55.763

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2016	2015
Pensioenactiviteiten		
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-61.856	-58.311
Overgedragen pensioenverplichtingen	-360	0
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.338	-1.177
	-64.554	-59.488
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	62.845	36.344
Verkopen en aflossingen beleggingen	109.068	278.039
Overig	1.458	90
	173.371	314.473
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-149.828	-207.921
Kosten van vermogensbeheer	-1.951	-3.213
	-151.779	-211.134
Mutatie geldmiddelen	-42.962	43.851
Saldo geldmiddelen 1 januari	50.147	6.296
Saldo geldmiddelen 31 december	7.185	50.147

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Waardering

Algemeen

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. De kortlopende vorderingen en schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Beleggingen

De beleggingswaarde wordt vastgesteld op transactiedatum.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro tegen de reële koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor ter beurze genoteerde vastgoedfondsen wordt de marktwaarde bepaald op de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen in vastgoed middels onafhankelijke taxaties zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Zakelijke waarden

De zakelijke waarden betreffen enkel aandelen. Deze worden op marktwaarde gewaardeerd. Incourante en/of niet aan een effectenbeurs genoteerde beleggingen worden gewaardeerd op basis van de voor deze beleggingen meest recente beschikbare informatie.

Vastrentende waarden

De ter beurze genoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters. RJ 610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven.

Overige beleggingen

De ter beurze genoteerde overige beleggingen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde.

Algemene reserve

Het jaarlijkse resultaat volgens de rekening van baten en lasten wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorziening pensioenverplichtingen

De VPV is vastgesteld als de contante waarde van de tijdsevenredig opgebouwde pensioenaanspraken. Voor de arbeidsongeschikte deelnemers is de technische voorziening voor de vrijgestelde toekomstige opbouw gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige premies met een jaarlijkse stijging van 4%. De kostenvoorziening is vastgesteld als de contante waarde van de verwachte toekomstige kosten, rekening houdend met inflatie.

De technische voorziening is ultimo 2016 vastgesteld op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Als belangrijkste grondslagen voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen worden vermeld:

- Intrest: Rentetermijnstructuur van DNB. Gemiddeld gewogen met de VPV kwam de nominale rente eind 2016 overeen met een rekenrente van 1,10% (2015: 1,48%).
- De afname van de voorziening is gebaseerd op een negatieve 1-jaarsrente van -0,060%.
- Sterfte: Prognosetafel AG2016 (startjaar 2017) met ervaringssterfte SPT 2016.
- Arbeidsongeschiktheid: De voorziening pensioenverplichtingen is vastgesteld als de contante waarde van de tijdsevenredig opgebouwde pensioenaanspraken. Voor de arbeidsongeschikte deelnemers is de voorziening pensioenverplichtingen gebaseerd op 100% van de toekomstige premies met een jaarlijkse stijging van 4%.
- Gehuwdheid: Voor uitgesteld nabestaandenpensioen, behorend bij niet ingegaan ouderdomspensioen wordt het systeem van onbepaalde partner gehanteerd, uitgaande van een gehuwdheidsfrequentie van 100% voor iedere leeftijd tot en met de pensioenleeftijd. Na de pensioenleeftijd wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd.
- Uitkeringen: De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.
- Leeftijden: De leeftijd wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld.
- Leeftijdsverschil: Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
- Kosten: De kostenvoorziening is bepaald als de contante waarde van de verwachte toekomstige kosten, rekening houdend met verwachte inflatie. Ultimo 2016 is de hoogte van de kostenvoorziening vergelijkbaar met een opslag op de technische voorzieningen van 3,2%.

Toeslagverlening

Het fonds kent een voorwaardelijk toeslagbeleid. Toeslagverlening vindt plaats indien de beleidsdekkingsgraad zich boven 110% bevindt.

Schattingswijzigingen

Het Actuarieel Genootschap heeft in september 2016 de prognosetafel AG2016 gepubliceerd. Het fonds is per 31 december 2016 overgegaan op deze nieuwe prognosetafel. Voorheen hanteerde het fonds de prognosetafel AG2014. De technische voorziening van het fonds is door deze wijziging toegenomen met 2.239 (+0,1%).

Ultimo 2016 heeft tevens een herijking plaatsgevonden van de toegepaste ervaringssterfte naar ervaringssterfte "SPT2016". Voorheen hanteerde het fonds ervaringssterfte "SPT2014". De technische voorziening van het fonds is door deze wijziging afgenomen met 23.036 (-1,3%).

Eind 2016 is daarnaast de kostenvoorziening herijkt naar het verwachte kostenniveau van het fonds op basis van de meest recente inzichten. De technische voorziening van het fonds is door deze wijziging toegenomen met 3.612 (+0,2%).

Resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan:

- rente;
- dividend;
- soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, obligaties en derivaten;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten vermogensbeheer

Onder de kosten vermogensbeheer worden de administratie- en beheerkosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Bestemming van het saldo

Het resultaat ultimo boekjaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld via de directe methode.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2015	Reclassi- ficatie	Aankopen/ verstrek- kingen	Verkopen/ aflossingen	Gerealiseerd resultaat	Ongerea- liseerd resultaat	Stand ultimo 2016
Onroerende zaken							
Aandelen							
vastgoedmaatschappijen	16.199	110	1.820	-258	2	459	18.332
Zakelijke waarden							
Beursgenoteerde aandelen	379.794	-110	35.305	-27.886	-207	35.932	422.828
Vastrentende waarden							
Obligaties	1.143.623	0	72.239	-84.249	-851	18.172	1.148.934
Niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen in obligaties	62.320	0	0	-147	-2	1.448	63.619
	1.205.943	0	72.239	-84.396	-853	19.620	1.212.553
Financiële derivaten							
Valutatermijntransacties	-1.660	0	0	12.690	-12.690	150	-1.510
Swaps	16.816	0	1	-39	34	57.444	74.256
	15.156	0	1	12.651	-12.656	57.594	72.746
Overige beleggingen							
Money Market Fund	175.485	0	96.203	-80.092	0	0	191.596
Totaal belegd vermogen	1.792.577	0	205.568	-179.981	-13.714	113.605	1.918.055
Waarvan gepresenteerd onder de passiva zijde	28.909						13.762
Belegd vermogen activa zijde	1.821.486						1.931.817

Methodiek bepaling marktwaarde

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de marktwaarden zijn afgeleid.

Categorie	Directe markt-notering	Onafhankelijke taxaties	NCW ¹⁾ berekening	Andere methode	Stand ultimo 2016
Onroerende zaken					
Aandelen vastgoedmaatschappijen	18.332	0	0	0	18.332
Zakelijke waarden					
Aandelen	422.574	0	0	254	422.828
Vastrentende waarden					
Obligaties	1.148.935	0	0	0	1.148.935
Obligatiefondsen	22.380	0	0	41.238	63.618
Derivaten					
Valutatermijntransacties	0	0	0	1	1
Swaps	0	0	72.745	0	72.745
Overige beleggingen					
Money Market Fund	191.596	0	0	0	191.596
Liquide middelen (depotbanken)	2.160	0	0	0	2.160
Totaal	1.805.977	0	72.745	41.493	1.920.215

Het pensioenfonds heeft eind 2016 € 87,5 miljoen (2015 € 91,9 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking. Het pensioenfonds heeft eind 2016 € 8,0 miljoen (2015 € 18,5 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van de derivaten. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

1) Netto Contante Waarde.

	2016	2015
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Lopende intrest en dividend		
Effecten	23.297	32.709
Dividend	0	831
	23.297	33.540
Overige vorderingen		
Terug te vorderen dividendbelasting	0	3
Uitkeringen	13	6
Overige vorderingen	0	187
	13	196
Totaal vorderingen en overlopende activa	23.310	33.736
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
Banken	7.185	50.147
De liquide middelen, m.u.v. de depotbanken ad € 2,161 miljoen (2015: € 35,825 miljoen), staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Passiva		
[4] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	117.447	173.210
Mutatie verdeling resultaat	55.252	-55.763
Stand per 31 december	172.699	117.447
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%
Vereiste dekkingsgraad ¹⁾	108,5%	109,0%
Actuele dekkingsgraad	109,7%	106,8%
Beleidsdekkingsgraad	106,8%	107,7%

1) o.b.v. de strategische beleggingsmix.

De berekening is als volgt:
 $(1.945.864 / 1.773.165) \times 100\% = 109,7\%$

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd:

Pensioengerechtigden

Mutatie boekjaar

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

2016	2015
623.523	667.649
11.437	16.779
1.138.205	1.055.521
1.773.165	1.739.949
1.739.949	1.740.328
33.216	-379
1.773.165	1.739.949
0	16.006
13.762	28.909
1	0
799	715
1030	994
267	225
589	1.124
16.448	47.973

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden, die een financiële impact hebben op het verslagjaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Personeel

Gedurende het boekjaar 2016 had SPT geen personeel in dienst.

Baten en lasten	2016	2015
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
[7] Directe beleggingsopbrengsten		
Aandelen vastgoedmaatschappijen	691	192
Zakelijke waarden	9.109	11.679
Vastrentende waarden	30.254	29.140
Derivaten	13.423	7.192
Intrest liquiditeiten	-46	-40
Intrest waardeoverdrachten	-1	0
Overige opbrengsten	3	261
	53.433	48.424
[8] Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten:</i>		
Aandelen vastgoedmaatschappijen	2	-127
Zakelijke waarden	-207	3.163
Vastrentende waarden	-853	15.749
Derivaten	-12.656	-49.063
Overige beleggingen	0	-37
Valutare resultaten	1.455	78
<i>Niet-gerealiseerde resultaten:</i>		
Aandelen vastgoedmaatschappijen	459	1.473
Zakelijke waarden	35.932	31.390
Vastrentende waarden	19.620	-38.927
Derivaten	57.594	-4.972
Overige beleggingen	0	-17
	101.346	-41.290

	2016	2015
[9] Kosten van vermogensbeheer ¹⁾		
Bewaarloon effecten	-192	-417
Advieskosten	-23	-59
Rebate fee obligaties	0	51
Beheerloon zakelijke waarden	-200	-260
Beheerloon vastrentende waarden	-778	-715
Beheerloon derivaten	-77	-504
Beheerloon overig	-216	-869
Overige kosten	-619	-332
	-2.105	-3.105
De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De kosten zijn, indien mogelijk, toegerekend aan de verschillende beleggingscategorieën. De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	152.674	4.029
[10] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgedragen pensioenverplichtingen ²⁾	-360	0
[11] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-53.510	-50.250
Partnerpensioen	-8.300	-8.021
Wezenpensioen	-99	-85
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-13	-6
Overige ³⁾	-85	-148
	-62.007	-58.510
[12] Mutaties voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	-33.216	379

1) Voor een uitsplitsing van de kosten vermogensbeheer naar de verschillende beleggingscategorieën wordt verwezen naar het bestuursverslag. Deze kosten wijken af van de jaarrekening, omdat daar ook kosten zijn opgenomen die zijn verwerkt in het nettorendement.

2) Dit betreft een eenmalige uitkering aan een arbeidsongeschikte deelnemer.

3) Dit betreft o.m. de mutatie van de 'niet opgevraagde pensioenen'.

	2016	2015
[13] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-870	-845
Actuariskosten - Certificering	-18	-17
Actuariële advisering	-130	-171
Accountantskosten (controle jaarrekening)	-56	-28
Juridische kosten	-102	-30
Bezoldiging bestuursorganen SPT	-406	-398
Bestuursvergoeding BPVT	-35	-27
Opleiding	-43	-11
Toezicht DNB en AFM	-111	-97
Compliance	-32	-12
Overige kosten	-36	-27
	-1.839	-1.663
[14] Overige baten en lasten		
Niet opgevraagd	0	2
	0	2

Bezoldigingen

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten (SPT), de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan hebben in 2016 een kostenvergoeding van totaal € 406.000,- ontvangen. De bestuursleden ontvangen een vergoeding die is gerelateerd aan de rol die zij vervullen in het bestuur en in de diverse commissies voor het fonds. De bezoldiging van bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en van de raad van toezicht is in lijn met de principes voor beheerst beloningsbeleid.

Er zijn alleen vaste vergoedingen en er zijn geen prikkels die zouden kunnen leiden tot het nemen van risico's (zogenaamde perverse prikkels).

	2016	2015
Dit bedrag is als volgt verdeeld:		
– Bestuursleden SPT	261	259
– Raad van Toezicht	73	64
– Verantwoordingsorgaan	72	75
	406	398

Actuariële analyse van het resultaat

De ontwikkeling van het fonds in het boekjaar volgt uit de hierna gegeven analytische verlies- en winstrekening.

	2016	2015
Beleggingsopbrengsten	35.947	-56.729
Waardeoverdrachten	72	0
Administratiekosten	-288	-104
Uitkeringen	79	79
Sterftekansen	2.297	878
Arbeidsongeschiktheid	56	-24
Reguliere mutaties	-142	114
Wijziging actuariële grondslagen	17.185	0
Overige technische grondslagen	0	21
Overige mutaties technische voorzieningen	34	0
Toeslagverlening	12	0
Andere oorzaken	0	2
	55.252	-55.763

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2016 als volgt te verdelen:

	2016
Algemene reserve	55.252
	55.252

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds.

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste financieel risico voor het pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen.

Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoets aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Eind 2016 wordt geen rekening meer gehouden met eventuele additionele risico's. Hieromtrent heeft afstemming plaats gevonden met, bestuur, waarmerkend actuaris en DNB. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2016 van 108,5% en 2015 van 109,0%.

	2016		2015	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	8.395	0,5	10.634	0,6
Aandelen- en vastgoedrisico (S2)	115.291	6,5	116.656	6,8
Valutarisico (S3)	0	0,0	0	0,0
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	42.480	2,4	40.699	2,3
Verzekeringstechnisch risico (S6)	38.655	2,2	37.898	2,2
Concentratierisico (S8)	0	0,0	40.477	2,3
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie-effect	-54.426	-3,1	-89.714	-5,2
Vereist eigen vermogen voor risico fonds	150.395	8,5	156.650	9,0
Afname voor berekening totale TV	0	0,0	0	0,0
Totaal vereist eigen vermogen	150.395	8,5	156.650	9,0
Actuele dekkingsgraad		109,7		106,8
Beleidsdekkingsgraad		106,8		107,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,0		104,0
Strategisch vereiste dekkingsgraad		108,5		109,0
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		109,3		109,2

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2016 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. In boekjaar 2016 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 106,8%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2015 van 107,7%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 0,9%-punt.

Renterisico (S1)

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen.

Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 15,1

Duratie van de pensioenverplichtingen 13,5

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	65.550		65.550	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	58.096		57.155	
Renterisico	7.454	0,4%	8.395	0,5%
Afdekkingspercentage (B/A)		88,6%		87,2%

Derivaten

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 85% van het renterisico af.

Het renterisico is afgedekt door middel van rentederivaten. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd van 5,5 naar 15,1 jaar.

Het beleggingsbeleid van het fonds is erop gericht dat bij materiële neerwaartse renteveranderingen het renterisico voor circa 85% is afgedekt. Ten behoeve van het vereist eigen vermogen is de door te rekenen renteschok wettelijk voorgeschreven. Het feitelijke renteafdekkingspercentage dat hieruit volgt is ultimo 2016 gelijk aan 88,6%.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico € 7.454 (0,4%) en voor het strategisch renterisico € 8.395 (0,5%) ultimo 2016.

Aandelen- en vastgoedrisico (S2)

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en vastgoed in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	18.332	4,2	16.199	4,1
Ontwikkelde markten (Mature markets)	414.230	93,9	372.749	94,1
Opkomende markten (Emerging markets)	8.598	1,9	7.045	1,8
	441.160	100,0	395.993	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt € 131.390 (7,4%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico € 115.291 (6,5%).

Valutarisico (S3)

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden, terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen.

Strategisch wenst het pensioenfonds geen valutarisico te lopen. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta. Hierbij geldt dat valuta van opkomende landen een zwaardere schok kennen dan valuta van ontwikkelde landen. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario.

Afdekking van het valutarisico vindt bij SPT plaats via valutatermijncontracten.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling beleggingsportefeuille naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	1.516.452	79,0	1.466.016	80,1
Amerikaanse dollar	276.813	14,4	245.222	13,4
Australische dollar	11.759	0,6	10.141	0,6
Britse pound sterling	28.162	1,5	29.457	1,6
Canadese dollar	17.307	0,9	12.902	0,7
Deense kroon	2.567	0,1	2.751	0,2
Hongkongse dollar	4.799	0,2	4.453	0,2
Japanse yen	40.960	2,1	37.141	2,0
Nieuwe Israëlische sjekel	658	0,0	0	0,0
Nieuw-Zeelandse dollar	305	0,0	0	0,0
Noorse kroon	1.419	0,1	1.057	0,1
Singaporese dollar	2.005	0,1	1.889	0,1
Zweedse kroon	5.415	0,3	4.931	0,3
Zwitserse frank	13.104	0,7	12.657	0,7
Overige valuta	0	0,0	1.445	0,1
	1.921.725	100,0	1.830.062	100,0
<i>Verdeling beleggingsportefeuille naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	1.891.004	98,6	1.798.230	98,3
Amerikaanse dollar	10.382	0,5	11.735	0,6
Australische dollar	655	0,0	475	0,0
Britse pound sterling	416	0,0	691	0,0
Canadese dollar	984	0,1	318	0,0
Deense kroon	2.567	0,1	2.751	0,2
Hongkongse dollar	4.799	0,2	4.453	0,2
Japanse yen	-525	0,0	141	0,0
Nieuwe Israëlische sjekel	658	0,0	0	0,0
Nieuw-Zeelandse dollar	305	0,0	0	0,0
Noorse kroon	1.419	0,1	1.057	0,1
Singaporese dollar	2.005	0,1	1.889	0,1
Zweedse kroon	5.415	0,3	4.931	0,3
Zwitserse frank	131	0,0	286	0,0
Overige valuta	0	0,0	1.445	0,1
	1.920.215	100,0	1.828.402	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2016:

	aankoop transacties	verkoop transacties
Euro	374.552	
Amerikaanse dollar	0	-266.431
Australische dollar	0	-11.104
Britse pound sterling	0	-27.746
Canadese dollar	0	-16.323
Japanse yen	0	-41.485
Zwitserse frank	0	-12.973
	374.552	-376.062

Het ongerealiseerde resultaat per balansdatum, berekend tegen de ultimo van het jaar geldende valutakoersen ad € 1.510.000,- negatief, staat vermeld in het verloop van de valutatermijncontracten.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt € 5.237 (0,3%) en omdat het fonds in beginsel volgens IPS strategisch geen valutarisico wil lopen, voor het strategisch valuta risico risico € 0 (0,0%).

Kredietrisico (S5)

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	553.320	45,6	610.732	50,6
AA	425.801	35,1	378.705	31,4
A	105.592	8,7	96.770	8,0
BBB	124.437	10,3	99.822	8,3
Lager dan BBB	1.044	0,1	888	0,1
Geen rating	2.359	0,2	19.026	1,6
	1.212.553	100,0	1.205.943	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	98.080	8,1	54.567	4,5
Resterende looptijd van 1 tot 5 jaar	441.673	36,5	442.333	36,7
Resterende looptijd van 5 tot 10 jaar	316.533	26,1	371.783	30,8
Resterende looptijd langer dan 10 jaar	292.648	24,1	297.356	24,7
N.A.	63.619	5,2	39.904	3,3
	1.212.553	100,0	1.205.943	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt, neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van € 42.093 (2,4%) en voor het strategisch kredietrisico van € 42.480 (2,4%).

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt € 38.655 (2,2%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico € 38.655 (2,2%).

Liquiditeitsrisico (S7)

Het fonds loopt het risico dat het niet over voldoende liquide financiële middelen beschikt om op het beoogde moment aan de pensioenuitkeringsverplichtingen te voldoen. Ten behoeve van risicomanagement dient het fonds rekening te houden met liquiditeitsrisico, wat kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het Eigen vermogen. In het standaardmodel is de gevoeligheid van het Vereist eigen vermogen voor het liquiditeitsrisico gelijkgesteld aan 0%.

Concentratierisico (S8)

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. In het standaard model is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor het concentratierisico gelijkgesteld aan 0%. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Onroerende zaken

Verdeling onroerende zaken per regio:

	2016		2015	
	€	%	€	%
Europa	2.534	13,8	2.549	15,7
Noord-Amerika	11.563	63,1	10.192	62,9
Azië/Oceanië	4.077	22,2	3.442	21,2
Overig	158	0,9	16	0,1
	18.332	100,0	16.199	100,0

Verdeling onroerende zaken per sector:

Financiële instellingen	0	0,0	15.290	94,4
Cyclische consumptiegoederen	0	0,0	16	0,1
Communicatie diensten	0	0,0	792	4,9
Basismaterialen	0	0,0	101	0,6
Participaties in vastgoedmaatschappijen	18.332	100,0	0	0,0
	18.332	100,0	16.199	100,0

Aandelen

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa	103.268	24,4	99.768	26,4
Noord-Amerika	260.180	61,5	226.802	59,7
Midden- en Zuid-Amerika	1.547	0,4	1.114	0,3
Azië/Oceanië	56.233	13,3	50.814	13,3
Overig	1.600	0,4	1.296	0,3
	422.828	100,0	379.794	100,0
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Financiële instellingen	79.368	18,8	69.831	18,4
Informatietechnologie	38.717	9,2	34.704	9,1
Industrie	51.589	12,2	44.055	11,6
Niet-cyclische consumptiegoederen	94.473	22,3	92.818	24,4
Cyclische consumptiegoederen	47.233	11,2	44.686	11,8
Energie	27.989	6,6	19.805	5,2
Communicatie diensten	45.956	10,9	42.360	11,2
Basismaterialen	20.409	4,8	16.246	4,3
Nutsbedrijven	14.932	3,5	13.600	3,6
Andere sectoren	2.162	0,5	1.689	0,4
	422.828	100,0	379.794	100,0

Op basis van de Look Through-methode zijn voor zakelijke waarden van eenzelfde uitgevende instelling geen onderliggende posten groter dan 5% van de totale beleggingen in zakelijke waarden.

Vastrentende waarden

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	964.825	79,7	1.152.381	95,6
Noord Amerika	52.386	4,3	42.261	3,5
Midden- en Zuid-Amerika	224	0,0	2.763	0,2
Azië/Oceanië	11.521	0,9	5.579	0,5
Overige	183.597	15,1	2.959	0,2
	1.212.553	100,0	1.205.943	100,0

Het grootste gedeelte van de regio 'Overige' (95,81%) wordt veroorzaakt door het Institutional Cash Series PLC - Institutional Euro fonds.

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden. Bij SPT betreft dit alleen beleggingen in staatsobligaties.

	2016		2015	
	€	%	€	%
Duitsland	252.049	20,8	286.188	23,6
Nederland	266.172	22,0	273.291	22,5
Frankrijk	242.380	20,0	276.107	22,8
Money Market Fund	191.596	15,8		
NN fondsen	63.618	5,2		

Ultimo 2016 zijn door SPT zelf geen beleggingen uitgeleend. Het fonds maakt in het beleggingsproces gebruik van beleggingsfondsen. Binnen deze fondsen wordt gebruik gemaakt van het uitlenen van effecten teneinde het fondsrendement te verhogen.

Hoogte buffer

In het standaardmodel is rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico en deze is gelijkgesteld aan 0%. In boekjaar 2015 werd wel een additionele buffer voor concentratierisico berekend. Het betroffen landenconcentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille die meer dan 2% van de totale marktwaarde van de beleggingsportefeuille in beslag namen en een slechtere rating dan AAA hadden. Conform afstemming wordt hiervoor in boekjaar 2016 geen additionele buffer meer berekend.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Ten behoeve van het risicomanagement dient het fonds rekening te houden met operationeel risico, wat kan resulteren in het aanhouden van een reserve in het Eigen vermogen. In het standaardmodel is de gevoeligheid van het Eigen vermogen voor het operationeel risico gelijkgesteld aan 0%.

Actief beheer risico (S10)

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico berekend voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Er worden door het pensioenfonds geen buffers voor dit risico aangehouden, omdat de aandelenportefeuille conform investment beliefs van het fonds niet actief wordt beheerd.

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkinggraad

Om van de vereiste dekkinggraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkinggraad hoeven er geen aanpassingen te worden gemaakt omdat het fonds niet beschikt over een herverzekerde technische voorziening en/of een technische voorziening voor risico deelnemers.

Vastgesteld te Utrecht d.d. 22 mei 2017

Het bestuur van SPT

Meilof Snijder (voorzitter a.i.)

Sako Zeverijn

Fokko Covers

Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten te Utrecht is aan Sprenkels & Verschuren de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Wet verplichte beroepspensioenregeling over het boekjaar 2016.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten, zoals vereist conform artikel 143 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Sprenkels & Verschuren.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 14.600.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 730.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 142 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch ten minste gelijk aan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Amsterdam, 22 mei 2017

R.H. Sprenkels AAG
verbonden aan Sprenkels & Verschuren

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de staat van baten en lasten over 2016;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Tandartsen en Tandarts-specialisten (hierna: de stichting) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 14.600.000
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritische grens bevindt. Aangezien de stichting in een herstelsituatie zit maar de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 730.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico	Onze controleaanpak
Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad	
De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. De stichting is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of de stichting voldoende buffers heeft. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.	Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2016 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van de stichting beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maand-dekkingsgraden. – Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Voor boekjaar 2016 hebben wij de wijziging van de ervaringssterfte als key item geïdentificeerd.

Risiko	Onze controleaanpak
	– Daarnaast heeft de certificerend actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen zoals gehanteerd in de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaire.
Waardering en toelichting van niet-(beurs)genoteerde beleggingen	
De beleggingen zijn een significante post op de balans van de stichting. Alle beleggingen dienen krachtens de Wet verplichte beroepspensioenregeling te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen), maar er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto-contante-waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen. De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto-contante-waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreft dit de posities in swaps. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen kennen eveneens inherente waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers. De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de paragraaf 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds'. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2016 € 41,2 miljoen is belegd in niet-(beurs)genoteerde fondsen (2,1% van de totale beleggingen) en € 72,7 miljoen in swaps (3,8% van de totale beleggingen).	Bij de controle van de beleggingen hebben wij gebruik gemaakt van de werkzaamheden van een andere accountant. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij met de andere accountant de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2016. – Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van bestaan en waardering van de beursgenoteerde beleggingen bestonden onder andere uit het afstemmen van de waardering van de beursgenoteerde beleggingen met minimaal één onafhankelijke prijsbron en het afstemmen van bestaan en eigendom van de beleggingsportefeuille met een rechtstreeks ontvangen externe confirmatie van de bewaarder. – Voor de waardering van de swaps is een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en zijn de in de waardering gehanteerde veronderstellingen zoals rentevolatiliteit en rentecurves beoordeeld aan de hand van marktgegevens. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden zijn waarderingsspecialisten betrokken.

Risiko	Onze controleaanpak
Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de niet-(beurs)genoteerde beleggingen niet juist gewaardeerd zijn. Wij schatten het risico op een materiële fout in de beursgenoteerde beleggingen lager in, mede omdat deze beleggingen bestaan uit effecten waarvoor een genoteerde prijs op een actieve markt beschikbaar is en derhalve een schattingselement ontbreekt. Echter vanwege de omvang van de beursgenoteerde beleggingen in relatie tot jaarrekening als geheel, hebben ook deze beleggingen een belangrijk onderdeel uitgemaakt van onze controle.	– Voor niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen zijn de waarderingen geverifieerd met gecontroleerde jaarrekeningen 2016 van deze fondsen. Waar deze (nog) niet beschikbaar zijn omvat onze controle aansluiting met de meest recente (niet-gecontroleerde) rapportages van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum, alsmede onderzoek van de uitkomsten van back-testing procedures (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen onderzocht.
Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van de stichting. De technische voorzieningen dienen krachtens de Wet verplichte beroepspensioenregeling te worden gewaardeerd op marktwaaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2016. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Risico	Onze controleaanpak
De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in de paragraaf 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds'. Hieruit blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden door toepassing van de meest recente prognosetafels (verhoging voorziening € 2,2 miljoen), aanpassing van de ervaringssterfte op basis van nader onderzoek (verlaging voorziening € 23,0 miljoen) en een herijking van de kostenopslag (verhoging voorziening € 3,6 miljoen). Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd zijn.	Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2016. – Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. – Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris, gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, bestaande uit het voorwoord voorzitter en het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- andere informatie, bestaande uit karakteristieken van het pensioenfonds, personalia per 31 december 2016, meerjarenoverzicht, raad van toezicht, verantwoordingsorgaan en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de

controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht en het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht en het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Maastricht, 22 mei 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.E.J. Pluymakers RA

Bijlagen

Begrippenlijst

De gehanteerde begrippen worden ook toegelicht op de website.

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. De ABTN (ook wel bedrijfsplan genoemd) gaat nader in op de organisatie van het fonds, de inhoud van de pensioenregeling, de financiële opzet (waaronder grondslagen), het beleidskader (toeslagen- en beleggingsbeleid), de sturingsmiddelen, de hoofdlijnen van het interne risicobeheersingssysteem alsmede de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst.

Actieve deelnemer (arbeidsongeschikten)

Een actieve deelnemer is de deelnemer aan de pensioenregeling die pensioen opbouwt in de pensioenregeling. Voor SPT zijn dit de arbeidsongeschikte deelnemers.

Activa

Bezittingen van het pensioenfonds.

Actuariële grondslagen

Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen. Deze veronderstellingen hebben onder meer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de sterftekansen en de kostenopslagen.

Actuaris

Een actuaris combineert economische en wiskundige technieken ten behoeve van de vaststelling van de benodigde koopsommen of premies en de verplichtingen van het fonds (vaststelling voorziening pensioenverplichtingen). Tevens verricht de actuaris risicoanalyses en studies met betrekking tot het afstemmen van verplichtingen en beleggingen.

Actuele dekkingsgraad

De dekkingsgraad waarbij de verplichtingen gebaseerd zijn op de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur. Zie ook 'Dekkingsgraad'.

Asset Liability Management-studie (ALM-studie)

Deze studie geeft inzicht in de toekomstige ontwikkelingen van de rechten en verplichtingen van een pensioenfonds en biedt een pensioenfondsbestuur de mogelijkheid diverse beleidsvariabelen (zoals beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid) in hun onderlinge samenhang te evalueren.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is een bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan dat toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector. De AFM is toezichthouder op de pensioenfondsen voor zover het gaat om het effectentypisch gedragstoezicht.

Balansrisico

De risico's die het pensioenfonds loopt met betrekking tot de beleggingen in relatie tot de verplichtingen.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op prudente wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zo veel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van beleggingen op de pensioenverplichtingen goed zijn: het pensioenfonds moet op elk moment aan haar uitkeringsverplichtingen kunnen voldoen. Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over beleggingscategorieën, waaronder zakelijke en vastrentende waarden en deelcategorieën daarvan.

Beleidsdekkingsgraad

Het voortschrijdend gemiddelde van de laatste 12 actuele maandelijkse dekkingsgraden. Zie ook 'Dekkingsgraad'.

Beleidsregel Uitbesteding Pensioenfondsen

Voorschriften van De Nederlandsche Bank met betrekking tot de uitbesteding door pensioenfondsen van werkzaamheden aan andere organisaties.

Benchmark

Een maatstaf voor de beoordeling en vergelijking van de performance van beleggers.

Boekwaarde

De waarde waartegen activa en passiva op de balans zijn opgenomen.

Certificerend actuaaris

De certificerend actuaaris, ook waarmerkend actuaaris genoemd, is belast met de beoordeling van de financiële positie van het fonds. Hij geeft jaarlijks een actuariële verklaring af, waarmerkt de actuariële verslagstaten en stelt een rapport op ter onderbouwing van zijn oordeel.

Code Pensioenfondsen

Een code van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid met normen voor goed pensioenfondsbestuur. Zie ook 'Pension Fund Governance' en 'Principes voor goed pensioenfondsbestuur'.

Collateral

In onderpand gegeven zekerheden ter dekking van aangegane marginverplichtingen –dit betreft de verplichting van beleggers om een waarborgsom in geld of dekking in de vorm van effecten te storten bij hun bank of commissionair bij het schrijven van opties of andere afgeleide producten– welke voortkomen uit hoofde van de aangegane derivatenpositie(s).

Commodities

Een commodity is een beleggingsklasse die betrekking heeft op grondstoffen en bulkgoederen.

Compliance

Het toezien op de naleving van wettelijke regels en de gedragscode die het pensioenfonds zelf heeft opgesteld met het oogmerk reputatieschade te voorkomen.

Compliance Officer

De compliance-officer houdt toezicht op de deugdelijkheid en effectiviteit van interne regels en procedures en op de naleving van de gedragscode van het fonds. Het bestuur van het pensioenfonds benoemt een compliance-officer. De compliance-officer vervult een onafhankelijke rol binnen het pensioenfonds.

Contante waarde van de voorziening pensioenverplichtingen

De waarde die op dit moment aanwezig moet zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, toekomstige pensioenbetalingen te kunnen verrichten. De contante waarde fluctueert in de tijd vooral ten gevolge van fluctuaties in de rente, maar ook door veranderingen in de levensverwachting. Zie ook het begrip 'Rekenrente'.

Dekkingsgraad

Een maatstaf voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het aanwezige vermogen (AV) en de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) van het fonds, uitgedrukt in een percentage:

$$\text{Dekkingsgraad} = \text{AV} / \text{VPV} \times 100\%.$$

Hierbij is het aanwezige vermogen (AV): het totaal van de voorziening pensioenverplichtingen en de reserves.

Hierbij zijn de verplichtingen (VPV): de voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening.

Er is sprake van onderdekking als het aanwezig vermogen minder bedraagt dan het minimaal vereist vermogen. Het minimaal vereist vermogen bedraagt in beginsel 104% van de voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening. Zie ook 'Actuele dekkingsgraad' en 'Beleidsdekkingsgraad'.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat de naleving van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling bewaakt.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijvoorbeeld een aandeel), een referentieprijs of een index (bijvoorbeeld de AEX-index). De hoofdvormen van derivaten zijn opties, future-contracten, forwardcontracten en swaps. Ook valutatermijncontracten en swaptions worden als derivaten aangemerkt.

Duration

Aanduiding van de koersgevoeligheid van vastrentende waarden als gevolg van veranderingen in de rentestand.

Effectentypisch gedragstoezicht

Gedragstoezicht dat vooral betrekking heeft op de gedragingen van verantwoordelijke directies en besturen van financiële instellingen, zoals de naleving van gedragscodes, corporate governance en dergelijke. Het gedragstoezicht wordt uitgeoefend door de Autoriteit

Financiële Markten. Een ander onderwerp van aandacht van het gedragstoezicht is de consumentenbescherming. Effectentypisch gedragstoezicht onderscheidt zich van prudentieel toezicht dat wordt uitgeoefend door De Nederlandsche Bank.

Ervaringssterfte

Een correctie op landelijke sterftecijfers zodanig dat naar verwachting de sterftecijfers (inclusief ervaringssterfte) een goede inschatting maken van de sterfteverwachting binnen het fonds. De landelijke sterftecijfers komen voort uit de sterftetafel inclusief sterftetrend.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Benaming van het toezichtregime dat vanaf 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. Het Financieel Toetsingskader (FTK) verving de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Het FTK is opgenomen in de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Per 1 januari 2015 is deze aangepast en staat nu bekend als het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK).

Forwards / FX forwards / Futures

Een future (of termijncontract) is een financieel contract tussen twee partijen die zich verbinden om op een bepaald tijdstip een bepaalde hoeveelheid van een product of financieel instrument te verhandelen tegen een vooraf bepaalde prijs. Men komt dus een transactie in de toekomst overeen. Verschil tussen een forward en een future is dat een forward niet gestandaardiseerd is en 'over the counter' (OTC) wordt verhandeld. OTC slaat op financiële transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen (meestal een bank en een tegenpartij, die ook weer een bank kan zijn) afgesloten worden. Een FX Forward heet ook wel een valutatermijncontract. Dit is een forwardcontract waarmee op termijn een valuta wordt gekocht of verkocht. Meestal wordt een FX Forward gebruikt om het risico van dalende valutamarkten af te dekken.

Gedragscode

De gedragscode bevat voorschriften voor bestuurders en eventuele adviseurs van het pensioenfonds ter voorkoming van belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige vertrouwelijke informatie. Deze informatie betreft voor een belangrijk deel de beleggingstransacties namens het fonds.

Gerealiseerd resultaat

Resultaat na verkoop van de beleggingen.

Gewezen deelnemer

De tandarts of tandarts-specialist die door middel van (een) gedane premiestorting(en) vanwege eigen tandheelkundige verrichtingen aanspraken op ouderdomspensioen jegens het fonds heeft.

Governance

Bestuurlijke organisatie.

Haalbaarheidstoets

Met de haalbaarheidstoets wordt getoetst of het beleid van SPT overeenkomt met de risicohouding. De haalbaarheidstoets vervangt de continuïteitsanalyse en de consistentie toets. Vanaf 2015 moet SPT jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren.

Indexatie

Zie het begrip 'Toeslag'.

Intern toezicht

Onder intern toezicht wordt verstaan het kritisch bezien van het functioneren van (het bestuur van) het fonds en omvat het ten minste de volgende taken:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en -processen en de checks en balances binnen het fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

Het intern toezicht wordt vanaf 2012 uitgevoerd door een raad van toezicht.

IPS

Investment Policy Statement. Hierin wordt het strategisch beleggingsbeleid omschreven.

ISAE 3402

De ISAE 3402 is een internationale standaard die toeziet op zogenaamde Third Party Assurance rapportages. Met deze verklaring wordt aangegeven dat een serviceorganisatie alle processen beheerst en onder controle heeft.

De ISAE3402 standaard kent 2 type rapportages:

- Type I: Voor de opzet en het bestaan van beheersmaatregelen;
- Type II: Naast de opzet en het bestaan ook de effectieve werking van de beheersmaatregelen voor een bepaalde periode.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot onder meer sterfte- en arbeidsongeschiktheidskansen.

Marktwaaarde

Waarde van een beleggingsobject als het op dat moment verkocht zou worden.

Nabestaandenpensioen

Verzamelnaam voor weduwen-, weduwnaars-, partnerpensioen en wezenpensioen.

Nominale waarde

De waarde die vermeld staat op een verhandelbaar waardepapier zoals een aandeel of obligatie. Deze nominale waarde wijkt gewoonlijk af van de koers van het waardepapier en is daarom meestal anders dan de boekwaarde.

Ongerealiseerd resultaat

Herwaardering van de beleggingen over het jaar. Gelijk aan het resultaat dat zou zijn gerealiseerd als aan het eind van het jaar alle beleggingen zouden zijn verkocht.

Ouderdomspensioen

Pensioen bestemd voor de financiële verzorging van de pensioengerechtigde nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Overlay

De combinatie van derivaten die het doel hebben de balans van het fonds minder gevoelig te maken voor veranderingen in rente, wisselkoers of prijs.

Overlevingstafel

Zie het begrip 'Sterftetafel'.

Overlopende activa

Vooruitbetaalde kosten.

Overlopende passiva

Vooruitontvangen bedragen.

Overrendement

Het begrip overrendement betreft veelal de totale beleggingsopbrengsten verminderd met de benodigde rente voor de technische voorzieningen. Bij SPT is de post overrendement gedefinieerd exclusief de effecten van rentewijzigingen. Deze effecten worden als afzonderlijke posten inzichtelijk gemaakt.

Partnerpensioen

Pensioen dat wordt uitgekeerd aan de partner en eventuele ex-partner na het overlijden van de deelnemer of gepensioneerde.

Passiva

Eigen vermogen en schulden van het pensioenfonds.

Pensioengerechtigde

De persoon die op grond van het pensioenreglement pensioen ontvangt.

Pensioenresultaat

De verwachte koopkracht op lange termijn. Dit wordt berekend door de som van de verwachte uitkeringen te delen door de som van de verwachte uitkeringen zonder toepassing van kortingen en met toepassing van jaarlijkse volledige toeslagverlening ter grootte van de prijsinflatie.

Pensioenwet

De wet die vanaf 1 januari 2007 de voormalige Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW) vervangt.

Pension Fund Governance

De manier waarop het pensioenfonds is georganiseerd (structuur) en de verantwoordelijkheden worden uitgevoerd (processen). In het kader van Pension Fund Governance heeft de Stichting van de Arbeid aanbevelingen gedaan voor goed pensioenfondsbestuur. Deze waarborging voor goed bestuur (Principes voor goed pensioenfondsbestuur) is verankerd in de op 1 januari 2007 in werking getreden Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Zie ook het begrip 'Code pensioenfonds'.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen, partner- en wezenpensioen.

Prognosetafel

Zie het begrip 'Sterftetafel'.

Prudentieel toezicht

Bedrijfseconomisch toezicht dat zich met name richt op de handhaving c.q. waarborging van de financiële soliditeit van het pensioenfonds. Dit type toezicht berust bij De Nederlandsche Bank. Prudentieel toezicht onderscheidt zich van effectentypisch gedragstoezicht dat wordt uitgeoefend door de Autoriteit Financiële Markten.

Raad van Toezicht

Het instellen van een raad van toezicht is één van de vier opties in de Principes voor goed pensioenfondsbestuur om invulling te geven aan het intern toezicht op pensioenfondsen. Deze raad bestaat ten minste uit drie onafhankelijke deskundigen. Zie ook 'Intern toezicht'.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde vermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarde van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) wordt uitgegaan. In het Financieel Toetsingskader wordt de rekenrente bepaald op basis van de rentetermijnstructuur (marktwaarde). De rekenrente is geen vast gegeven, maar een in de tijd (mogelijk sterk) fluctuerende variabele.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur, of yield curve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een rentetermijnstructuur heeft doorgaans een stijgend verloop. Als iemand zijn geld voor een langere periode uitleent, eist hij normaliter een hogere vergoeding dan bij een lening over een korte termijn.

SLA

SLA staat voor Service Level Agreement. Een contract tussen dienstverlener en klant met meetbare condities over de te verlenen service.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Sterftetafel

Statistisch overzicht met betrekking tot onder meer sterftekans per leeftijd van een groep personen, zoals bijvoorbeeld alle mannen in de bevolking van Nederland. De meest recente publicatie van de Nederlandse sterftetafel betreft de Prognosetafel AG2016.

Sterftetrend

Statistisch overzicht waarbij rekening wordt gehouden met de verwachte toekomstige verandering van de overlevingskansen. Met ingang van 1 januari 2007 moet de sterftetrend op grond van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling (FTK) worden meegenomen bij de vaststelling van de verplichtingen en de actuarieel benodigde premie. De meest recent geschatte sterftetrend is verwerkt in de Prognosetafel AG2016.

Strategische beleggingsportefeuille

De strategische beleggingsportefeuille beschrijft de langetermijnverdeling van de bezittingen over de verschillende beleggingscategorieën.

Swaps

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of bepaald risico (bijvoorbeeld rente) ruilt met de kasstroom of het risico van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'poten' (legs) van de transactie genoemd. De uitdrukking is afkomstig van het Engelse werkwoord 'to swap' (ruilen, omwisselen). Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat het afgeleide producten zijn.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een ingegaan pensioen of een aanspraak op pensioen, gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven toeslagregeling.

Total return

Het totaalrendement op beleggingen zijn de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten. De directe beleggingsopbrengsten zijn de ontvangen inkomsten (zoals dividend, rente en huur) en de indirecte opbrengsten zijn de (gerealiseerde en ongerealiseerde) waardeveranderingen.

Ultimate Forward Rate (UFR)

De verwachte risicovrije rente op lange termijn voor lange looptijden. Sinds eind september 2012 wordt in de bepaling van de rentetermijnstructuur (voor looptijden vanaf 20 jaar) mede rekening gehouden met deze verwachting. Tot 15 juli 2015 was de UFR gelijk aan 4,2% en vanaf 15 juli 2015 is de UFR gelijk aan het 120-maands gemiddelde van de forward rate bij een looptijd van 20 jaar.

Uniform Pensioenoverzicht

Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) informeert een (gewezen) deelnemer en zijn/haar eventuele partner over zijn/haar huidige en toekomstige pensioensituatie. Alle pensioenfondsen en verzekeraars gebruiken dezelfde indeling van het UPO. Hierdoor zijn de bedragen uit de overzichten makkelijk vergelijkbaar. Ook kunnen de bedragen uit de verschillende overzichten eenvoudig bij elkaar worden opgeteld.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

Valutatermijncontract

Zie Forwards / FX Forwards / Futures.

Vastrentende waarden

Beleggingen met meestal een vaste looptijd en een overeengekomen plan van rente en aflossing, zoals obligaties. Andere vormen van vastrentende waarden zijn bijvoorbeeld onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Verantwoordingsorgaan

Orgaan waaraan het bestuur van het pensioenfonds jaarlijks verantwoording moet afleggen. In dit orgaan (vanaf 1 januari 2008 op grond van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling verplicht in te stellen) zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden vertegenwoordigd.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen. Ook wel gebruikt om de beweeglijkheid van de dekkingsgraad aan te geven.

Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

Het op de balans opgenomen bedrag waarover een pensioenfonds moet beschikken om er zeker van te kunnen zijn dat, samen met de nog te ontvangen premies, voldaan kan worden aan de pensioenverplichtingen. Dit bedrag fluctueert in de tijd – zie ook de begrippen 'Contante waarde van de voorziening pensioenverplichtingen' en 'Rekenrente'.

Wet verplichte beroepspensioenregeling

De pensioenwetgeving die geldt voor beroepspensioenfondsen.

Wezenpensioen

Een tijdelijke uitkering die kan worden toegekend aan de kinderen, die de (gewezen) deelnemer of gepensioneerde bij overlijden nalaat en die ten tijde van dat overlijden jonger zijn dan 18 jaar, dan wel studierend of invalide zijn én jonger zijn dan 27 jaar.

Zakelijke waarden

Aandelen en onroerende zaken. Onder onroerende zaken wordt verstaan beleggingen in onroerend goed, zoals kantoren, winkels en woningen. Deze kunnen zowel op directe wijze geschieden als op indirecte wijze door belegging in al dan niet beursgenoteerde beleggingsfondsen.

